

CENTRUM SZKOLENIA POLICJI
Zakład Służby Prewencyjnej

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE NR 185

Leszek Dyduch

WYBRANE ASPEKTY TAKTYKI INTERWENCJI POLICYJNYCH

Część II. Odpowiednia taktyka interwencji

LEGIONOWO 2019 r.

CENTRUM SZKOLENIA POLICJI
Zakład Służby Prewencyjnej

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE NR 185

Leszek Dyduch

WYBRANE ASPEKTY TAKTYKI INTERWENCJI POLICYJNYCH

Część II. Odpowiednia taktyka interwencji

LEGIONOWO 2019 r.

ISBN 978-83-62455-70-6

Korekta, skład i druk:
Wydział Wydawnictw i Poligrafii
Centrum Szkolenia Policji w Legionowie

Nakład 95 egz.

SPIS TREŚCI

PRZEDMOWA 5

1. ISTOTA I ZNACZENIE TAKTYKI INTERWENCJI POLICYJNEJ 7

1.1. Pojęcie „taktyka interwencji policyjnych” 7

1.2. Elementy wyboru taktyki interwencji policyjnych 10

1.3. Znaczenie taktyki interwencji policyjnych 18

2. WYBÓR TAKTYKI INTERWENCJI POLICYJNEJ 19

2.1. Kryteria wyboru taktyki realizacji interwencji policyjnych 19

2.2. Bezpieczeństwo a skuteczność czynności interwencyjnych 19

2.3. Profesjonalizm czynności interwencyjnych 20

3. RYZYKO PORAŻKI A PRZERWANIE, ZANIECHANIE LUB ODSTĄPIENIE OD CZYNNOŚCI INTERWENCYJNYCH 22

4. ETAPY PRZEPROWADZANIA INTERWENCJI 24

5. ROLA DYŻURNEGO W REALIZACJI INTERWENCJI 26

6. TAKTYKA INTERWENCJI ZE WZGLĘDU NA CHARAKTER PRAWNY MIEJSCA ICH REALIZACJI 28

6.1. Interwencje domowe (w domach, mieszkaniach i innych pomieszczeniach prywatnych) 28

6.2. Interwencje w miejscach publicznych 43

6.3. Interwencje w lokalach użyteczności społecznej i innych podobnych miejscach 47

6.4. Interwencje w środkach komunikacji publicznej 48

6.5. Interwencje w lokalach chronionych przez SUFO 49

BIBLIOGRAFIA 51

PRZEDMOWA

Druga część materiału dydaktycznego pt. *Wybrane aspekty taktyki interwencji policyjnych* jest poświęcona wyborowi i realizacji odpowiedniej taktyki interwencji policyjnych. Opracowanie to uzupełnienia i rozszerza publikację autorstwa Leszka Dyducha pt. *Taktyka interwencji policyjnych wobec wybranych kategorii osób*, która została wydana przez Centrum Szkolenia Policji w Legionowie w 2011 r.

Niniejsza publikacja jest przeznaczona do podnoszenia poziomu wyszkolenia policjantów uczestniczących w szkoleniach i kursach lub doskonalących swój warsztat zawodowy w zakresie problematyki przeprowadzania interwencji policyjnych. Zawiera omówienie zaktualizowanych przepisów prawnych i nowych rozwiązań praktycznych, które wprowadzono w Policji w zakresie realizacji interwencji policyjnych po 2011 r. w związku z potrzebami doskonalenia metod zapobiegania i eliminacji zagrożeń bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Autor opracowania, omawiając specyfikę i znaczenie interwencji w pracy policyjnej, wskazuje na uwarunkowania prawidłowego przygotowania, wyboru i realizacji taktyki interwencji policyjnych. Szczególnie akcentuje wymóg posiadania przez policjantów niezbędnej wiedzy i umiejętności zawodowych, właściwego uzbrojenia i wyposażenia do służby oraz wymaganego zaangażowania w realizację zadań związanych z przeprowadzaniem interwencji. Podkreśla złożoność i różnorodność problematyki oraz dynamiczność sytuacji i zdarzeń, jakie obejmują interwencje policyjne. Wskazuje na trudności w przewidzeniu wszystkich niebezpiecznych zachowań i reakcji osób lub zwierząt objętych tego rodzaju czynnościami oraz związany z tym wymóg podejmowania i realizacji optymalnych czynności policjantów w zakresie wyboru i realizacji taktyki interwencji policyjnej. Zwraca uwagę na negatywne działania sił przyrody jako źródło i przyczynę wielu zdarzeń wymagających objęcia interwencjami policyjnymi.

1.

ISTOTA I ZNACZENIE TAKTYKI INTERWENCJI POLICYJNEJ

1.1. Pojęcie „taktyka interwencji policyjnych”

Prawidłowa taktyka realizacji interwencji przez policjantów wymaga zachowania jej podstawowych elementów, tj. bezpieczeństwa, skuteczności i wymaganej jakości realizowanych czynności. Pojęcia określające te elementy w znacznym stopniu „zazębiają się”. Bezpieczne działanie, w znaczeniu bezpieczeństwa fizycznego i prawnego, jest zazwyczaj skuteczne i spełnia standardy wymaganej jakości. Może być skuteczne w znaczeniu fizycznej i psychicznej sprawności osiągnięcia przyjętych celów (obezwładnienia osoby agresywnej bez zachowania prawnych wymogów w zakresie użycia środków przymusu bezpośredniego), nie spełniając jednak standardów w zakresie bezpieczeństwa, a tym samym nieskuteczne w odniesieniu do przyjętych w przepisach prawnych i procedurach kryteriów jakości (np. bez zachowania zasad lub procedur może zostać unieważnione przez sąd).

Należy pamiętać, że bezpieczeństwo służbowych czynności i działań policjantów, podobnie jak ich jakość, pełni rolę swoistej ramy, spoiwa i jednocześnie warunku ich właściwie rozumianej skuteczności (dążenie do celu nie za wszelką cenę). Nie można zatem mówić o prawidłowej skuteczności bez zachowania wymogów bezpieczeństwa i jakości policyjnych czynności służbowych. Praktycznie w każdym bezpośrednim kontakcie z obywatelem policjant musi liczyć się z potencjalnym zagrożeniem z jego strony, do czasu, aż upewni się, że osoba ma wobec niego pokojowe zamiary. Należy pamiętać, że w czasie wykonywania służbowych czynności, w tym szczególnie interwencyjnych, nie ma gwarancji co do niezmienności pokojowych zamiarów i zachowań takiej osoby na wrogię dla policjantów, czy niespodziewanego uzyskania wsparcia od innych wrogo nastawionych osób, często wyposażonych w niebezpieczne przedmioty. Zazwyczaj, zanim policjant wykona kontrolę osobistą, sprawdzenie, przeszukanie lub rozpytanie, nie wie, czy osoba nie posiada przy sobie niebezpiecznych przedmiotów bądź szczególnych umiejętności sztuk walki, których może użyć przeciwko niemu.

Fakt, że policyjne czynności służbowe dotyczą z reguły żywych istot (ludzi, zwierząt) oraz dynamicznych sytuacji związanych z ich zachowaniem, powoduje, że policjanci muszą zachowywać wzmoczoną czujność i gotowość do odparcia zagrożenia i zapewnienia bezpieczeństwa nie tylko sobie, ale również innym osobom objętym zdarzeniem. Zalecenie to odnosi się szczególnie do zapewnienia gotowości do użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego. Praktyka policyjna pokazuje, że nie ma stuprocentowych gwarancji bezpieczeństwa realizowanych przez policjantów czynności wobec obywateli. Szczególnie jest to widoczne podczas interwencji. Nawet w przypadku błahych z pozoru zdarzeń, jak zaśmiecenie chodnika, używanie słów wulgarnych w miejscu publicznym itp., brak gwarancji, że takie zdarzenie nie przeobrazi się w krótkim czasie w sytuację, w której osoby zareagują agresywnie i podejmą zamach na życie lub zdrowie ludzkie albo mienie.

Optymalne osiągnięcie celów każdej interwencji wymaga od realizujących ją policjantów szybkiego i trafnego rozpoznania sytuacji, a następnie błyskawicznego „konceptyjnego” opracowania wariantów działania. Następnym krokiem powinien być wybór najlepszego rozwiązania możliwego w danej sytuacji i przystąpienie do czynności związanych z jego wdrożeniem, z uwzględnieniem konieczności bieżącej modyfikacji wybranego wariantu działania odpowiednio do zmieniającej się sytuacji i wymaganych efektów interwencji.

Dążenie do osiągnięcia celów interwencji w sposób przemyślany i uporządkowany jest obowiązkiem każdego realizującego ją policjanta. Obowiązek ten w pracy policyjnej wiąże się z koniecznością wypracowania i realizacji taktyki interwencji. Jego wykonanie przybiera postać pewnego procesu, w którym da się wyróżnić kolejno następujące po sobie etapy. Po rozpoznaniu zdarzenia (często zawężonym, wstępnym, polegającym na uzyskaniu informacji o jego przyczynach i skutkach) i podjęciu decyzji o objęciu zgłoszenia lub ujawnionego zdarzenia interwencją policjant powinien przystąpić do „natychmiastowego, myślowego (konceptyjnego)” opracowywania i wyboru najlepszego wariantu działania, uwzględniając wszelkie uwarunkowania rozgrywającej się na miejscu zdarzenia sytuacji oraz rzeczywiste możliwości bezpiecznego i skutecznego działania. Wybrany wariant powinien uwzględniać niezbędne czynności i działania dla określonego miejsca i rodzaju interwencji. Ponadto musi być realistyczny i elastyczny w wykonaniu, tak aby pozwolił na zachowanie determinantów interwencji (obowiązujących przepisów prawnych, procedur, wytycznych lub poleceń przełożonych, zasad działania) i osiągnięcie celów interwencji w sposób optymalny. Szersze omówienie tego procesu wymaga objaśnienia związanych z nim kluczowych pojęć, jak taktyka i technika interwencji.

Pojęcie „taktyka interwencji” jest szeroko stosowane w pracy policyjnej, mimo to jednoznaczne jego zdefiniowanie napotyka wiele trudności. Potocznie pojęcie taktyka (z gr. *taktika*) posiada wiele znaczeń. W słownikach języka polskiego zbliżone do realiów interwencji policyjnej objaśnienie uznaje taktykę za metodę postępowania, mającą doprowadzić do osiągnięcia określonego celu, jak również za działanie według określonego planu¹. W literaturze przedmiotu ujęcie słownikowe tego pojęcia jest rozszerzone do działania według obmyślonego planu lub przedstawia się je jako pewien sposób postępowania (działania), który m.in. ma doprowadzić do skutecznego, w szczególności bezpiecznego zakończenia czynności interwencyjnych².

Pełniejsze zrozumienie pojęcia „taktyka” osiągniemy, definiując wyrażenia: „sposób działania”, „metoda”, „plan działania” i „technika działania”.

Pojęcie „metoda” (z łac. *methodus*) – to świadomie stosowany sposób postępowania mający doprowadzić do osiągnięcia zamierzonego celu³.

Zaś „sposób działania” objaśniany jest jako: określony tryb postępowania, forma wykonywania czegoś lub zespół cech charakterystyczny dla czyjegós zachowania, pewien styl albo pewne rozwiązanie, środek, możliwości lub coś innego, co umożliwi uzyskanie, osiągnięcie, wykonanie czegoś⁴.

Natomiast „plan działania” to zamiar, zamiysł, pomysł, projekt działania⁵.

Definicja „techniki działania” (z gr. *technikos*) jest zaczerpnięta z objaśnień słownikowych, spośród których wymogom taktyki interwencji policyjnej odpowiada ujęcie tego pojęcia jako celowego, racjonalnego, opartego na teorii sposobu lub metody wykonywania jakichś czynności, posługiwania się czymś itp., lub też jako wyuczoną, wyćwiczoną umiejętność pozwalającą osiągnąć w czymś dobry wynik (biegłość)⁶. Technika działania najbardziej jest widoczna przy użyciu lub wykorzystaniu

¹ *Uniwersalny słownik języka polskiego*, red. S. Dubisz, PWN, Warszawa 2006, t. IV, s. 14.

² W. Jakubiak, W. Świątkowski, *Wybrane problemy taktyki interwencji policyjnych*, Legionowo 2002, s. 11.

³ *Uniwersalny słownik języka polskiego*, red. S. Dubisz, t. II, s. 616.

⁴ Tamże, t. III, s. 1339.

⁵ *Mały słownik języka polskiego*, red. S. Skorupka, PWN, Warszawa 1969, s. 562.

⁶ *Uniwersalny słownik języka polskiego*, red. S. Dubisz, t. IV, s. 36.

przez policjantów środków przymusu bezpośredniego, np. kajdanek, pałki służbowej typu „Tonfa”. Zdaniem autora opracowania **technika czynności interwencyjnych** w Policji jest to biegłość w zakresie realizacji pewnych czynności lub działań, przejawiająca się swoistą kolejnością, formą oraz ekonomią (niezbędnym minimum nakładów pracy przy osiągnięciu maksymalnych efektów w niezbędnym czasie). Umiejętność stosowania technik użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego przez policjantów jest kształcona w czasie realizacji szkoleń zawodowych podstawowych, kursów i innych przedsięwzięć doskonalenia zawodowego policjantów. Podstawą jej nabycia są: poznanie zasad i możliwości użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego oraz środków wyposażenia policjantów, liczne ćwiczenia i treningi, aby policjanci osiągnęli pewną biegłość posługiwania się nimi. Biorąc jednak pod uwagę praktyczne uwarunkowania realizacji interwencji policyjnych, **pojęcie taktyka interwencji policyjnych** należy rozumieć jako przygotowany i realizowany swoisty plan działania na niewielką skalę, przy wykorzystaniu adekwatnych do rozpoznanej sytuacji sposobów, metod, technik i środków działania (np.: obowiązujących przepisów prawnych, wyposażenia, uzbrojenia oraz technik ich użycia lub wykorzystania) pozwalających optymalnie osiągnąć cele interwencji.

Podstawowym kryterium doboru sposobów, metod, technik i środków działania jest zapewnienie wymogów bezpieczeństwa, skuteczności i wymaganej jakości czynności interwencyjnych, na których dobór mają wpływ zarówno wykonujący czynności policjanci, jak też ich przełożeni (na podstawie obowiązujących przepisów prawnych mogą lub powinni określać ogólne zasady taktyczne realizacji zadań przez podległych policjantów, m.in. podczas interwencji)⁷.

Podejmując decyzję w zakresie taktyki realizacji interwencji, policjant powinien uwzględnić taki sposób postępowania, posiadane umiejętności, wyposażenie, uzbrojenie, obowiązujące przepisy prawne i inne możliwe do wykorzystania czynniki, które decydują o optymalnym działaniu oraz osiągnięciu określonych w przepisach prawnych celów. Konsekwentne dążenie do osiągnięcia celów interwencji i stosowanie poszczególnych elementów jej taktyki jest ściśle związane z wymogiem przestrzegania obowiązujących przepisów prawnych i wydanych na ich podstawie poleceń przełożonych oraz zachowywania bezpieczeństwa, skuteczności i wysokiej jakości wykonywanych czynności. Są to podstawowe ramy prawidłowej realizacji czynności interwencyjnych, w których zawierają się bardziej szczegółowe wymogi, jak: obiektywizm, asertywność, stanowczość, taktowność, elastyczność dostosowania swojego zachowania do zmieniającej się sytuacji, kulturalne postępowanie itp.

W świetle powyższego wyrażenie **taktyka interwencji policyjnych** należy rozumieć jako pewien skonstruowany w myślach (w krótkim czasie, w oparciu o rozpoznanie sytuacji związanej ze zdarzeniem objętym interwencją) i następnie niezwłocznie realizowany plan (projekt) działania obejmujący zastosowanie adekwatnych do sytuacji przepisów prawnych, procedur, zasad, sposobów i technik użycia lub wykorzystania konkretnych środków, zapewniający optymalne osiągnięcie celów interwencji. Plan taki powinien być elastyczny i uwzględniać możliwość bieżącego korygowania go w zależności od zmieniającej się sytuacji czy przekonania o takiej potrzebie.

⁷ Zarządzenie nr 768 Komendanta Głównego Policji z dnia 14 sierpnia 2007 r. w sprawie form i metod wykonywania zadań przez policjantów pełniących służbę patrolową oraz koordynacji działań o charakterze prewencyjnym (Dz. Urz. KGP Nr 15, poz. 119) zmienione zarządzeniem nr 764 Komendanta Głównego Policji z dnia 4 czerwca 2010 r. zmieniającym zarządzenie w sprawie form i metod wykonywania zadań przez policjantów pełniących służbę patrolową oraz koordynacji działań o charakterze prewencyjnym (Dz. Urz. KGP Nr 7, poz. 21).

1.2. Elementy wyboru taktyki interwencji policyjnych

Do podstawowych **elementów składowych przygotowania, wyboru i realizacji taktyki interwencji policyjnych** zaliczyć należy:

- 1) stosowanie obowiązujących przepisów prawnych oraz związanych z nimi procedur, wytycznych i poleceń przełożonych;
- 2) kierowanie się w rozpoznaniu zdarzenia elementami sytuacji interwencyjnej (ESI: charakter, czas i miejsce zdarzenia, liczba osób objętych zdarzeniem i ich stan psychofizyczny, zadania do wykonania);
- 3) posiadanie przez policjantów wymaganej sprawności fizycznej, wyposażenia i uzbrojenia;
- 4) wykorzystywanie wiedzy i przygotowania zawodowego, doświadczenia policjantów, w tym umiejętności przewidywania zachowań ludzkich oraz umiejętność działania w sytuacjach trudnych i stresujących;
- 5) posiadanie przez policjantów umiejętności stosowania technik interwencyjnych;
- 6) stosowanie obowiązujących zasad i reguł interwencyjnego postępowania⁸.

W czasie realizacji interwencji policjanci, w zależności od okoliczności, mogą zastosować w wybranej taktyce wszystkie te elementy lub niektóre z nich.

Pełne wykazanie istoty taktyki interwencji policyjnych uzyskamy, dokonując charakterystyki jej podstawowych elementów składowych.

W przypadku obowiązujących przepisów prawnych, procedur oraz wytycznych i poleceń przełożonych należy stwierdzić, że policjanci realizujący interwencję nie są uprawnieni do ich oceny co do słuszności oraz społecznej zasadności przyjętych rozwiązań, lecz mają obowiązek ich zastosowania, jeśli sytuacja tego wymaga i czynności te nie prowadzą do popełnienia przestępstwa. Policjanci nie powinni także dokonywać samodzielnych interpretacji takich regulacji. We własnym dobrze pojętym interesie, aby nie narazić się na odpowiedzialność prawną, w tym również dyscyplinarną, i nie godzić w swoje bezpieczeństwo prawne, swoje postępowanie powinni dostosować do przepisów prawnych, procedur, wytycznych i poleceń przełożonych. Natomiast gdy regulacje te budzą ich ewidentne zastrzeżenia co do słuszności, wskazane jest, aby zwrócili się z wnioskiem do przełożonych o spowodowanie ich zmiany, uzasadniając proponowane rozwiązania. Postępowanie takie pozwoli zapoczątkować proces zmian w przepisach prawnych, procedurach lub wytycznych przez uprawnione do tego organy, w przypadku pozytywnego rozpatrzenia takiego wniosku.

Spśród przepisów odnoszących się w sposób bezpośredni lub pośredni do przeprowadzania interwencji policyjnych szczególne znaczenie mają uregulowania prawne dające policjantom podstawy do realizacji wielu uprawnień w czasie takich interwencji, a także określające procedury postępowania w różnych sytuacjach. Istotne są również przepisy instrukcyjne w formie procedur, wytycznych lub instrukcji Komendanta Głównego Policji oraz uprawnionych przełożonych, regulujące czynności interwencyjne.

Zagadnienie stosowania przepisów prawnych oraz procedur w czasie interwencji jest związane z kwestią obowiązku przestrzegania poleceń i wytycznych przełożonych. Zgodnie z ustawą o Policji, policjant jest obowiązany odmówić wykonania rozkazu lub polecenia przełożonego, a także polecenia prokuratora, organu administracji państwowej lub samorządu terytorialnego, jeśli wykonanie rozkazu lub polecenia łączyłoby się z popełnieniem przestępstwa. O odmowie powinien zameldować Komendantowi Głównemu Policji z pominięciem drogi służbowej⁹.

⁸ Zobacz *Leksykon policyjny*, red. prof. E. Pływaczewski, G. Kędzierska, WSPol, Szczytno 2001, s. 338.

⁹ Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2019 r. poz. 161, z późn. zm.), art. 58 ust. 2–3.

Elementy sytuacji interwencyjnej (ESI) to składniki sytuacji, które należy objąć rozpoznaniem wizualnym oraz werbalnym w celu uzyskania maksimum istotnych informacji o zdarzeniu i jego uczestnikach. Oprócz obejrzenia miejsca zdarzenia jest to rozpytanie uczestników zdarzenia, ewentualne zapoznanie się z przedstawionymi dokumentami z ukierunkowaniem na bezpieczne i skuteczne osiągnięcie celów interwencji. Zebrane informacje należy natychmiast poddać analizie, która w efekcie końcowym, w wyniku selekcji zebranych danych, pozwoli zbudować warianty działania i dokonać wyboru „w myślach” optymalnego planu przeprowadzenia interwencji (opracować taktykę interwencji). Kryteriami selekcji informacji powinny być ich waga i przydatność do osiągnięcia celów interwencji. Z punktu widzenia taktyki interwencji szczególne znaczenie posiadają informacje o rodzaju, skali i pochodzeniu zagrożenia, udziale w zdarzeniu poszczególnych osób, ich zamiarach i nastawieniu wobec policjantów.

W literaturze przedmiotu są wymieniane podstawowe i istotne dla taktyki interwencji ESI.

1. **Charakter zdarzenia** – oceniany z punktu widzenia obowiązującego systemu prawnego i jego zasad, które pozwalają podzielić zdarzenia na będące wynikiem działania (również i zaniechania) człowieka – określane mianem przestępstw, wykroczeń i innych naruszeń obowiązującego prawa, oraz zdarzenia będące wynikiem działania sił przyrody, nazywane katastrofami technicznymi, klęskami naturalnymi lub zagrożeniem pochodzącym od dzikich czy bezpańskich niebezpiecznych zwierząt. Można wyróżnić również trzecią kategorię wydarzeń zawierających zagrożenie dla ważnych społecznie dóbr, tj. zasłabnięcia, omdlenia, stany nagłych chorób, zaginięcie dziecka np. w lesie, ratowanie osoby tonącej. Wówczas zdarzenie będące wynikiem poniekąd niezawinionego działania człowieka lub sił przyrody należy rozpatrywać w kategorii interwencji.
2. **Rodzaj i skala zagrożenia lub prawdopodobieństwo jego wystąpienia w najbliższej przyszłości.** Zagrożenie jest definiowane w literaturze jako wystąpienie lub wysokie prawdopodobieństwo wystąpienia uszczerbku dla ważnych z punktu widzenia jednostki lub społeczeństwa dóbr, jak życie, zdrowie, mienie, porządek prawny, niezakłócony rozwój itp. W zależności od źródła pochodzenia zagrożeń lub rodzaju zagrożonych dóbr, można mówić o zagrożeniach przestępstwami, wykroczeniami, katastrofami naturalnymi, awariami technicznymi (zagrożenia ekologiczne), pochodzącymi od dzikich lub chorych zwierząt (również bezpańskich), życia, zdrowia ludzi, mienia, porządku społecznego itp. Należy pamiętać, że fakt naruszenia określonego dobra indywidualnego lub społecznego nie wyklucza prawdopodobieństwa jednoczesnego lub bliskiego w czasie naruszenia innych dóbr lub dokonania powtórzeń takich naruszeń. Podstawą do takiej oceny jest zapoznanie się przez policjantów ze skutkami działania sprawcy i poznanie jego zamiarów w tym zakresie, czy to z jego oświadczenia, czy z zachowania np. zachowania sprawcy pobicia osoby.
3. **Miejsce interwencji** – dotyczy terenu otwartego lub pomieszczeń, w których policjanci wykonują czynności. Nie zawsze jest to miejsce zaistnienia wydarzenia objętego interwencją, np. kłótnia lub bójka sąsiedzka. Ma jednak istotne znaczenie dla zachowania bezpieczeństwa, a tym samym wywiera wpływ na taktykę interwencji. Zwłaszcza w miejscach publicznych oraz w lokalach użyteczności publicznej policjanci muszą uwzględnić możliwość pojawienia się osób przypadkowych, tzw. gapiów, którzy mogą być pod wpływem alkoholu, narkotyków, leków itp. i zachowywać się w sposób agresywny lub utrudniający czynności interwencyjne. W takich miejscach mogą nieoczekiwanie pojawić się osoby spokrewnione lub zaprzyjaźnione ze sprawcą zdarzenia objętego interwencją, które podejmą próby jego fizycznej obrony czy w inny sposób udzielą mu pomocy i przez to będą utrudniać czynności interwencyjne. Ze względu na miejsce wykonywania czynności interwencyjnych, w literaturze przedmiotu wyróżnia się interwencje:
 - a) **przeprowadzane w miejscu publicznym**, np. w parku, na ulicy, w lokalu gastronomicznym, na dworcu PKP lub autobusowym itp.; przy czym **miejsce publiczne** – to miejsce ogólnodostępne o każdej porze dnia lub nocy, przeznaczone dla zaspokajania potrzeb określonego społeczeństwa, np. ulica, park, osiedlowy parking niestrzeżony;

- b) **domowe** – przeprowadzane w mieszkaniach, domach i innych miejscach prywatnych, gdzie realizowane czynności interwencyjne nie mają charakteru działań publicznych (widocznych lub dostępnych dla bliżej nieokreślonej liczby niezidentyfikowanych indywidualnie osób) i powinny uwzględniać prawa oraz wolności osób zamieszkujących, szczególnie prawo do własności, posiadania, prywatności i inne; przy czym **miejsce prywatne** – to mieszkanie, dom, inny budynek, z którym są związane prawa posiadania lub własności konkretnej osoby lub firmy albo inne prawa pochodne osób fizycznych lub prawnych, albo znajduje się w użytkowaniu prywatnym i z tego tytułu jest chronione prawnie – wejście i przebywanie bez zgody właściciela, posiadacza, czy użytkownika stanowi przestępstwo naruszenia miru domowego¹⁰;
 - c) **przeprowadzane w lokalach użyteczności publicznej**, tj. w pomieszczeniach dostępnych dla ogółu społeczeństwa w określonych godzinach, spełniających funkcje użyteczności społecznej: kulturalno-rozrywkową, oświatową, naukową, administracyjną, żywienia zbiorowego lub usługowo-handlową, gdzie wejście i przebywanie osób wymaga posiadania określonej karty wstępu (biletu, zaproszenia) lub wykazania uzasadnionej potrzeby załatwienia jakiejś sprawy, uzyskania usługi itp., np. kino, stadion sportowy, urząd gminy lub miasta, bar, restauracja, salon fryzjerski, sklep;
 - d) **przeprowadzane w środkach komunikacji publicznej**, np. w autobusach, tramwajach, pociągach, na łodziach lub statkach, tj. środkach komunikacji, które niezależnie od rodzaju własności (państwowej, samorządowej, prywatnej) świadczą odpłatne lub darmowe usługi przewozu osób na rzecz określonego społeczeństwa;
 - e) **przeprowadzane w obiektach chronionych przez Specjalistyczne Uzbrojone Formacje Ochronne** (w skrócie SUFO).
4. **Czas interwencji** – to okres od chwili uzyskania wiarygodnej informacji o zdarzeniu wymagającym interwencji, poprzez czas niezbędny do przybycia na jej miejsce oraz czas wykonania czynności interwencyjnych, aż do chwili jej ostatecznego załatwienia (zakończenia). Pośrednio określenie to należy odnieść również do pory doby, np. godziny poranne, przedpołudniowe, popołudniowe, wieczorne, nocne. W tym ujęciu czas ma istotny wpływ na sposób wykonywania czynności interwencyjnych, a tym samym na ich bezpieczeństwo. Z uwagi na sezonowość niektórych czynności policyjnych, w tym również interwencji (np. kąpiele latem w miejscach niedozwolonych, pobyt bezdomnych w pustostanach zimą itp.), czas interwencji należy rozpatrywać w kategorii pory roku. Warunki atmosferyczne mogą wpływać pozytywnie lub negatywnie na stopień trudności przeprowadzenia interwencji policyjnych.
5. **Osoby objęte interwencją** – rozumiane jako podmioty interwencji oraz osoby przypadkowe (przechodnie, gapie), których łączna liczba, stan psychofizyczny (wzburzenie emocjonalne, stan pod wpływem alkoholu, narkotyków, leków lub innych podobnie działających środków), płeć, wiek, posiadane niebezpieczne przedmioty (butelki, laski, kamienie) oraz sposób zachowania mają istotne znaczenie dla przyjęcia przez policjantów właściwej taktyki interwencji. Osoby wzburzone emocjonalnie, będące pod wpływem alkoholu, niektórych leków lub narkotyków stanowią zazwyczaj większe zagrożenie, z uwagi na osłabienie lub brak krytycznej oceny własnego działania, występowanie poczucia fałszywej odwagi i związanej z tym skłonności do zachowań agresywnych lub nieodpowiedzialnych. Ważne jest ustalenie ról poszczególnych osób objętych interwencją i ich rozpytanie o przyczyny, przebieg i skutki zdarzenia, przy zachowaniu kolejności, poczynawszy od osoby zgłaszającej, poprzez pokrzywdzoną, świadków, aż do sprawcy włącznie. Zachowanie przedstawionej kolejności rozpytania osób jest ważne dla prawidłowego ustalenia wersji przebiegu zdarzenia i udziału w nim poszczególnych osób, biorąc pod uwagę fakt celowego podawania przez sprawców nieprawdziwych wersji przebiegu zdarzenia z chęci umniejszenia swojego sprawstwa lub dążenia do uniewinnienia siebie.

¹⁰ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2018 r. poz. 1600, z późn. zm.), art. 193.

6. **Zadania do realizacji w czasie interwencji związane z zastosowaną taktyką jej przeprowadzania** – to przewidywane czynności do wykonania przez policjantów w związku z przeprowadzonym rozpoznaniem sytuacji, wynikające z przyjętej taktyki działania oraz podyktowane rozwojem sytuacji w miejscu i czasie przeprowadzania interwencji. Źródłem znacznej liczby zadań mogą być również przepisy obowiążującego prawa, których nie obejmuje przyjęta taktyka, a których wykonanie wymuszą stwierdzone przy okazji interwencji stany faktyczne będące naruszeniem obowiązujących przepisów prawnych, np. w czasie legitymowania świadka zdarzenia okazało się, że jest on poszukiwany listem gończym prokuratury, a sprawca zdarzenia posiada pistolet gazowy bez zezwolenia itp.

Sprawność fizyczna, wyposażenie i uzbrojenie policjantów – są to niezbędne czynniki dające policjantom możliwość zapewnienia sobie i innym uczestnikom interwencji bezpieczeństwa fizycznego. Wymóg ten ma istotne znaczenie dla taktyki interwencji z uwagi na ciężką na policjantach odpowiedzialność za wykonane czynności oraz ewentualne bezprawne zachowanie się niektórych osób objętych interwencją. Odpowiedzialność ta zachodzi od chwili pojawienia się na miejscu interwencji do czasu jej zakończenia i wiąże się z prawem do wydawania poleceń uczestnikom interwencji i ich egzekwowania (nawet przy pomocy środków przymusu bezpośredniego).

Trafność doboru taktyki użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego wymaga, aby policjant uwzględnił w tym procesie swoją sprawność fizyczną, posiadane wyposażenie, w tym szczególnie uzbrojenie, odnosząc je do wymagań kreowanych przez sytuację w zakresie użycia lub wykorzystania tych środków. Powinien także przeanalizować swoje przygotowanie zawodowe, w szczególności wiedzę i doświadczenie, w tym przewidywalność ludzkich zachowań oraz umiejętność działania w sytuacjach trudnych i bardzo stresujących.

Ostatni element omawianej taktyki to umiejętność stosowania technik użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego. Ma istotne znaczenie dla bezpieczeństwa skuteczności działań policjantów. Pojęcie „**technika użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego**” jest definiowane w literaturze przedmiotu jako określone sposoby użycia lub wykorzystania tych środków¹¹. O jej stosowaniu przez policjantów decydują: obowiązujące przepisy, wytyczne, polecenia przełożonych, wyposażenie i uzbrojenie policjantów oraz sprawność fizyczna i inne umiejętności zawodowe funkcjonariuszy. Umiejętność stosowania technik użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego można określić jako wyczoną sprawność posługiwania się środkami przymusu bezpośredniego przez policjantów, przy zachowaniu wymogów obowiązujących przepisów prawa, przejawiającą się ukierunkowaniem na osiągnięcie dopuszczonych prawnie celów, swoistą kolejnością, formą oraz ekonomią wykonywanych czynności (niezbędnym minimum nakładów pracy przy osiągnięciu maksymalnych efektów w określonym czasie). Jest kształcona w czasie realizacji szkoleń zawodowych podstawowych, kursów i innych przedsięwzięć doskonalenia zawodowego policjantów poprzez liczne ćwiczenia i treningi.

Sprawność fizyczna w literaturze przedmiotu jest definiowana jako zdolność do podejmowania wysiłku fizycznego w różnych formach ruchu¹².

Natomiast **środki przymusu bezpośredniego** (dalej zwane śpb) to ustawowo określone środki (przedmioty, zwierzęta i właściwości organizmu ludzkiego), które ustawodawca wpisał w art. 12 ustawy z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej¹³ (zwanej dalej ustawą o śpb i broni palnej), zaliczając je *ad hoc* do takiej kategorii. Ponieważ definicja ta (niejasna w odniesieniu do niektórych rodzajów śpb, np. kolczatki drogowej i innych przeszkód służących do zatrzymywania lub unieruchamiania pojazdów mechanicznych, środków przeznaczonych do pokonywania zamknięć

¹¹ R. Częścik, K. Łagoda, *Vademecum interwencji policyjnych*, WSPol, Szczytno 2012, s. 46–47.

¹² Tamże, s. 224.

¹³ Dz. U. z 2018 r. poz. 1834, z późn. zm.

budowlanych i innych przeszkód) nie oddaje istoty definiowanego pojęcia i tym samym nie pozwala w praktyce łatwo odróżnić środków przymusu bezpośredniego od śpb, psychicznego czy ekonomicznego (np. zatrzymanie osoby, nałożenie mandatu karnego, poinformowanie o możliwości skierowania sprawy do sądu), niezbędne jest przytoczenie definicji z literatury przedmiotu¹⁴. W opracowaniach literatury pojęcie to można zdefiniować jako właściwości organizmu ludzkiego (siła fizyczna) lub wymienione w przepisach ustawy o śpb i broni palnej przedmioty (w tym również zwierzęta jako istoty żywe¹⁵), za pomocą których uprawniony funkcjonariusz publiczny wywiera bezpośrednio presję na osobę (powoduje dolegliwość fizyczną i psychiczną) lub na zwierzę (powoduje dolegliwość fizyczną) albo oddziałuje na pojazd lub przeszkodę w celu:

- uzyskania zachowania tej osoby zgodnego z prawem;
- zwiększenia własnego bezpieczeństwa podczas wykonywania ustawowych zadań;
- zapewnienia bezpieczeństwa konwoju lub doprowadzenia;
- obezwładniania zwierzęcia, którego zachowanie zagraża bezpośrednio życiu lub zdrowiu policjanta lub innej osoby;
- unieruchomienia, blokowania lub zatrzymania pojazdów;
- pokonania przeszkód¹⁶.

Przy czym uzyskanie przez policjanta zachowania osoby zgodnego z prawem lub obezwładnienia zwierząt za pomocą niektórych śpb (siły fizycznej, siatki obezwładniającej, pałki służbowej, wodnych i chemicznych środków obezwładniających, przedmiotów przeznaczonych do obezwładniania za pomocą energii elektrycznej) jest możliwe, gdy ich użycie lub wykorzystanie zmierza do:

- obezwładnienia takiej osoby (odparcia bezpośredniego, bezprawnego zamachu na życie, zdrowie lub wolność policjanta bądź innej osoby);
- wyegzekwowania jej podporządkowania się prawnym poleceniom policjanta (wydanym na podstawie i zgodnie z przepisami obowiązującego prawa);
- przeciwdziałania: popełnieniu zamachu (w znaczeniu prawnym); naruszeniu porządku lub bezpieczeństwa publicznego; niszczeniu mienia; czynnościom zmierzającym do autoagresji;
- ochrony bezpieczeństwa lub porządku publicznego oraz zapewnienia bezpieczeństwa konwoju lub doprowadzenia;
- pomocy w ujęciu lub zatrzymaniu osoby, udaremnieniu jej ucieczki, pościgu za tą osobą;
- pokonania biernego lub czynnego oporu;
- wykonywania czynności służbowych wobec osób, w stosunku do których użycie broni palnej jest dopuszczalne w przypadkach, o których mowa w art. 45 pkt 1 lit. a–c, pkt 2 i 3 ustawy o śpb i broni palnej;
- zapobieżenia ucieczce osoby ujętej, doprowadzonej, zatrzymanej, konwojowanej lub pozbawionej wolności (odbywającej karę pozbawienia wolności);
- zapobieżenia objawom agresji lub autoagresji;
- spowodowania zakłócenia krótkotrwałej orientacji przestrzennej osoby lub zwierzęcia¹⁷.

¹⁴ L. Dyduch, *Środki przymusu bezpośredniego, ich posiadanie, użycie i wykorzystanie przez policjantów*, Legionowo 2016, s. 13–14.

¹⁵ W polskim systemie prawnym zwierzęta nie są uznawane za podmiot prawa (ich samoistne działanie nie powoduje skutków prawnych, a posługiwanie się nimi przez człowieka jest jego działaniem z wykorzystaniem zwierząt jako narzędzi); jako istoty żyjące, zdolne do odczuwania cierpienia nie są rzeczami, podlegają ochronie prawnej – ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2019 r. poz. 122), nie posiadają jednak podmiotowości prawnej.

¹⁶ L. Dyduch, *Środki przymusu bezpośredniego, ich posiadanie, użycie i wykorzystanie przez policjantów*, s. 14.

¹⁷ Tamże, s. 14.

W sytuacjach związanych z realizacją interwencji zazwyczaj są stosowane przez policjantów śpb będące na ich indywidualnym wyposażeniu, chyba że czas poprzedzający podjęcie interwencji pozwala na zaopatrzenie się w inne, potrzebne do jej przeprowadzenia środki (np. kaftan bezpieczeństwa, siatkę obozową). Są to przedmioty, które policjant na co dzień posiada w służbie, a które ułatwiają mu wykonywanie czynności służbowych bądź zwiększają jego bezpieczeństwo (np. latarka elektryczna, gwizdek sygnałowy, radiotelefon, tarcza „stop”, kamizelka kuloodporna, notatnik służbowy).

Wiedza i przygotowanie zawodowe służą do zapewnienia profesjonalnego działania policjantów w czasie interwencji. Warunkiem niezbędnym, aczkolwiek niewystarczającym do uzyskania profesjonalizmu wykonywania tego rodzaju czynności, jest ukończenie szkolenia zawodowego podstawowego. Ponadto szkolenie to daje kompetencje do posiadania i używania lub wykorzystania wyposażenia indywidualnego policjanta w czasie służby, śpb, w tym broni palnej¹⁸ (na niektóre przedmioty wyposażenia czy uzbrojenia nie jest wymagany certyfikat np. na wydanie i stosowanie w służbie pałki typu „Tonfa”, radiotelefonu, alkometru). Przygotowanie podstawowe należy uznać za pewnego rodzaju minimum w odniesieniu do wymagań związanych z przeprowadzaniem tzw. trudnych interwencji, gdzie nie można mówić o przypadkowości lub improwizacji w działaniu, z uwagi na częste zagrożenie życia lub zdrowia ludzkiego, w tym szczególnie policjantów.

W znacznej liczbie realizowanych interwencji niezmiernie pomocne dla policjantów jest ich doświadczenie życiowe i znajomość psychiki ludzkiej, które pozwalają na szybsze i trafniejsze dokonywanie rozpoznania sytuacji oraz jej analizy i oceny. Często zdarzają się interwencje, w czasie których policjant w obliczu bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia własnego czy innych osób powinien zachować zimną krew, szybko i trafnie ocenić sytuację, obojętnie osobę czy w inny sposób wyeliminować zagrożenie, a także udzielić ofierze niezbędnej pomocy, w tym pierwszej pomocy przedmedycznej. Nieuleganie panice, racjonalne i logiczne działanie mimo wpływu czynników wybitnie stresujących są zaliczane do podstawowych umiejętności profesjonalnego działania policjanta. Przejawiają się w szybkim i trafnym podejmowaniu decyzji oraz ich dostosowaniu do zmieniającej się sytuacji, co wymaga sprawnie działającej percepcji, prawidłowego wnioskowania oraz przewidywania cudzych zachowań, a także elastyczności w działaniu.

Umiejętność stosowania technik interwencyjnych – ma istotne znaczenie dla przebiegu interwencji, z uwagi na to, że techniki interwencyjne stanowią integralną część taktyki, a tym samym mogą bezpośrednio lub pośrednio wpływać na jej bezpieczeństwo i skuteczność.

Zasady i reguły interwencyjnego postępowania – rozumiane jako zalecane swoiste, ogólne wzorce zachowania i postępowania w określonych sytuacjach, mające swoje źródło w uwarunkowaniach realizowanej interwencji i w sposób bezpośredni lub pośredni wpływające na bezpieczeństwo, skuteczność i jakość realizowanych czynności.

W literaturze przedmiotu jako podstawowe i niezmiennie wymieniane są dziesięć zasad realizacji interwencji policyjnych¹⁹.

1. **Wiedza i umiejętności** – zarówno zawodowe, jak i życiowe, przydatne do profesjonalnego przeprowadzenia interwencji. Niezbędną wiedzę i umiejętności zawodowe policjanci zdobywają w czasie szkoleń i kursów w szkołach i ośrodkach szkoleń policyjnych oraz w czasie bieżącego doskonalenia lokalnego w jednostkach organizacyjnych Policji. Istotne znaczenie ma również tzw. samodoskonalenie lub

¹⁸ W kwestii przyznania broni palnej zobacz § 3 ust. 1 zarządzenia nr 24 Komendanta Głównego Policji z dnia 21 lipca 2015 r. w sprawie szczegółowych zasad przyznawania i użytkowania broni palnej przez policjantów (Dz. Urz. KGP poz. 57, z późn. zm.).

¹⁹ R. Częścik, K. Łagoda, *Vademecum interwencji policyjnych*, s. 28.

samokształcenie policjanta przy wykorzystaniu różnych form i źródeł, w tym szczególnie pogłębianie swojego doświadczenia zawodowego w czasie realizacji zadań służbowych.

2. **Szybkość i zdecydowanie** – przejawia się w sprawności wykonywania czynności interwencyjnych, tj. na ile to możliwe, szybko (bez nadmiernego pośpiechu), ale poprawnie, aby nie powstało wrażenie działania chaotycznego lub w panice, bez zbędnych powtórzeń określonych czynności, wahania się i zastanawiania czy też bezzasadnego zmieniania podjętych decyzji. Obejmuje etap przybycia (tzw. miernik czasu reakcji na zgłoszenie) oraz etapy związane z realizacją interwencji aż do jej zakończenia.
3. **Bezpieczeństwo własne i innych** – zasada ta zawiera zarówno bezpieczeństwo prawne, jak i fizyczne czynności i działania interwencyjne policjantów, związane z ich odpowiedzialnością za zachowanie się osób objętych interwencją od chwili pojawienia się policjantów na miejscu do czasu zakończenia czynności. Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego wymaga zaangażowania policjantów, aby realnie potrafili zapewnić sobie i pozostałym uczestnikom interwencji wolność od naruszeń integralności lub nieetykalności cielesnej. Do osiągnięcia tego celu służą posiadane wyposażenie i uzbrojenie policjantów, szczególnie w śpb, ich wyszkolenie w zakresie technik użycia lub wykorzystania takich środków oraz w zakresie wielu uprawnień, w tym prawa wydawania i egzekwowania poleceń, wykonywania kontroli osobistej, przeszukania i zatrzymywania osób. Natomiast bezpieczeństwo prawne policjanci zapewnią, jeśli będą prawidłowo stosowali przepisy prawne i związane z nimi procedury, i nie dopuszczą do ich naruszenia przez uczestników zdarzenia.
4. **Takt, kultura, obiektywizm** – wymogi kultury są zachowane, jeśli policjanci przestrzegają zasad prawidłowej komunikacji interpersonalnej, używają zwrotów grzecznościowych (proszę, dziękuję, przepraszam – nawet wobec sprawców przestępstw lub wykroczeń), pojęć jednoznacznych, zwrotów poprawnego języka polskiego (nie żargonowych, np. skajdankować, przedmuchać, zakuć), są schludnie, regulaminowo i kompletnie umundurowani, dbają o higienę osobistą. Takt zaś polega na umiejętności dostosowania zachowania policjanta do zaistniałej sytuacji interwencyjnej oraz zachowania się i roli obywatela w zdarzeniu objętym interwencją, z jednoczesnym poruszaniem się w granicach obowiązujących przepisów prawa oraz procedur i wytycznych przełożonych. Inaczej policjant będzie się zachowywał wobec ofiary przestępstwa rozboju czy zgwałcenia (wykazywanie współczucia, zapewnienie o pomocy „ciepłym tonem głosu”), a inaczej ma postępować wobec sprawcy przestępstwa (głos podniesiony, zdania w formie poleceń i nakazów). W czasie interwencji policjanci będą zachowywać obiektywizm, jeśli podczas realizacji czynności służbowych i podejmowania decyzji zastosują kryteria i wartości ogólnie przyjęte w określonym społeczeństwie, pozbawione uprzedzeń i własnych subiektywnych odczuć lub ocen, niezgodnych z występującą realną sytuacją. Będą traktować osoby objęte interwencją z zachowaniem dystansu i wymaganej formy: „Pan, Pani”, „Obywatelu”. Będą przestrzegać dystansu uczuciowego, np. w sytuacji, gdy dorosły sprawca dokonał rozboju nieletniego, osoby o widocznej niepełnosprawności lub osoby w podeszłym wieku, nie potraktują go w sposób bardziej surowy, niż gdyby ofiarą była inna kategoria osób.
5. **Analiza i ocena** – postępowanie, które bazuje na wizualnym rozpoznaniu miejsca zdarzenia i rozmowach z jego uczestnikami. Pozwala zbadać zebrane informacje z ukierunkowaniem na cel i wymogi interwencji, wskazując prawdopodobną wersję zdarzenia, jego przyczyny i przebieg, a także udział i rolę poszczególnych uczestników, a w rezultacie ocenić skalę i rodzaj zagrożeń oraz opracować taktykę dalszego interwencyjnego postępowania. W sytuacjach bezpośredniego zagrożenia (np. podczas interwencji w mieszkaniu jakiś mężczyzna podnosi krzesło z zamiarem rzucenia nim w policjantów) zarówno rozpoznanie wizualne miejsca zdarzenia, jak i analiza uzyskanych informacji i ocena sytuacji muszą być realizowane w szybkim tempie oraz w sposób zawężony do określenia źródła, rodzaju i skali zagrożenia, z uwagi na konieczność błyskawicznego wyeliminowania tego zagrożenia, a jeśli to niemożliwe, to przynajmniej ograniczenia go. Po wyeliminowaniu lub neutralizacji zagrożenia policjanci mogą rozszerzyć rozpoznanie zdarzenia i wdrożyć kolejne etapy interwencji.

6. **Przemysłane decyzje** – czyli niepodejmowane w sposób pochopny, lecz poprzedzone rozpoznaniem, ustaleniami, analizą uzyskanych informacji i oceną sytuacji. Kluczowe znaczenie dla każdej interwencji będzie miała prawna kwalifikacja zachowania sprawcy (czy jest to przestępstwo, wykroczenie, czy naruszenie obyczajów lub regulaminów) oraz podjęcie decyzji o taktyce realizacji interwencji.
7. **Pomoc sobie i innym** – zasada wskazuje na podstawowy cel interwencji, który sprowadza się do niesienia pomocy – ratunku zagrożonym osobom i ważnym społecznie dobrom. Jeżeli ta pomoc ma cechę profesjonalnego działania, to policjanci zapewniają sobie bezpieczeństwo i skuteczność, a także zyskują dobrą opinię i uznanie w oczach lokalnej społeczności, ułatwiając sobie realizację przyszłych interwencji.
8. **Ustalenie „kto jest kim”** – przystępując do interwencji, policjanci powinni, po przedstawieniu się, rozpytać pierwsze spotkane na miejscu interwencji osoby o rodzaj zdarzenia, poprosić o wskazanie osoby, która wzywała policję oraz określić pozostałych uczestników zdarzenia i ich role. Po tych ustaleniach wymagane jest podanie przez policjantów podstawy prawnej i faktycznej podjęcia interwencji. Następnie po wylegitymowaniu, powinni rozpytać kolejno osobę zgłaszającą zdarzenie, pokrzywdzoną, świadków zdarzenia oraz sprawcę zdarzenia o przyczyny, przebieg i skutki zdarzenia. Kolejność ta jest ważna dla ustalenia obiektywnej, zgodnej z prawdą materialną wersji zdarzenia. Należy pamiętać, że sprawca z reguły przeinacza lub pomija niekorzystne fakty, aby uniknąć odpowiedzialności. Ustalenie ról poszczególnych uczestników zdarzenia ma również istotne znaczenie dla bezpieczeństwa, pozwala na określenie źródła i kierunku prawdopodobnego zagrożenia, które zazwyczaj pochodzi od sprawcy, a nie od pokrzywdzonego, zawiadamiającego czy świadków.
9. **Stała łączność z jednostką Policji** – zapewnia ją posiadanie przy sobie przez policjantów (również na miejscu interwencji) sprawnego radiotelefonu i umiejętność nawiązywania przy jego pomocy łączności z właściwym miejscowo dyżurnym jednostki Policji – w chwili przystępowania do interwencji, podczas jej realizacji w celu sprawdzania osób, dokumentów lub rzeczy w KSIP (Krajowym Systemie Informacji Policyjnej) oraz po jej zakończeniu w celu zdania dyżurnemu relacji z jej wykonania, w tym szczególnie podania sposobu zakończenia. W czasie nawiązywania i prowadzenia łączności policjanci powinni pamiętać o posługiwaniu się przydzielonymi kryptonimami i wymaganymi hasłami oraz zachować niezbędną skrytość przekazu w sytuacjach uzasadniających takie postępowanie²⁰.
10. **Bieżące dokumentowanie** – zaliczane jest do istotnych działań mających wpływ na bezpieczeństwo prawne czynności interwencyjnych. Prawidłowa dokumentacja pozwala ustalić przebieg tych czynności nawet w odległym terminie po ich wykonaniu. W sytuacji wniesienia skargi i prowadzenia postępowania wyjaśniającego czy potrzeby złożenia zeznań przez policjantów w innym postępowaniu, dokumentacja pełni rolę dowodową, a niejednokrotnie ochronną dla policjantów. Wyróżnia się dokumentowanie czynności interwencyjnych na bieżąco w notatniku służbowym przez policjanta realizującego, dokumentowanie w zawężonym zakresie przez policjanta asekurującego oraz dokumentację rozszerzoną (w stosunku do zapisów w notatnikach służbowych) w postaci notatki urzędowej, notatki z użycia lub wykorzystania śpb i broni palnej oraz adekwatnych do wykonywanych czynności służbowych protokołów lub raportów. Policjanci, którzy przeprowadzili interwencję, powinni wymaganą pełną dokumentację sporządzić do czasu rozliczenia i zakończenia dnia służby.

²⁰ Załącznik nr 37 „Wykaz haseł i kodów stanowiących informacje o istnieniu w zbiorach KSIP czynnej rejestracji osoby lub rzeczy oraz sposób postępowania w przypadku ich wystąpienia” do decyzji nr 165 Komendanta Głównego Policji z dnia 25 lipca 2017 r. w sprawie funkcjonowania Krajowego Systemu Informacyjnego Policji (Dz. Urz. KGP poz. 51).

Doświadczenia pracy policyjnej uzasadniają potrzebę dodania do wymienionych zasad dwóch kolejnych:

- 1) **właściwego przygotowania się policjantów** – chodzi o przygotowanie psychiczne i fizyczne po uzyskaniu informacji wstępnej o zdarzeniu wymagającym objęcia interwencją, uzależnione od rodzaju tego zdarzenia, przewidywanego zagrożenia, liczby obecnych osób, stanu psychofizycznego i cech sprawcy itp.; doświadczeni policjanci starają się przypomnieć sobie podobne, zrealizowane wcześniej interwencje i na tej podstawie przewidzieć ewentualne zagrożenia i trudności w realizacji zgłoszonej interwencji oraz przygotować odpowiednie środki (szczególnie śpb);
- 2) **ograniczonego zaufania** – w czasie interwencji policjanci powinni dążyć do uzyskiwania ustaleń opierających się na faktach, dokumentach i innych dowodach, a nie tylko na oświadczeniach i deklaracjach osób objętych interwencją; a wszelkiego rodzaju wersje zdarzenia i oświadczenia uczestników zdarzenia starać się zweryfikować w możliwy w danej sytuacji sposób, aby ustalić rzeczywisty przebieg zdarzenia, jego przyczyny i skutki oraz udział i role poszczególnych osób w nim uczestniczących.

1.3. Znaczenie taktyki interwencji policyjnych

Wiedza i umiejętności związane z konstruowaniem i realizacją optymalnej taktyki interwencji policyjnych pozwala na zwiększenie poczucia pewności działania policjantów w sytuacjach związanych ze zgłoszeniem i obsługą zdarzeń wymagających objęcia interwencją policyjną. Posiadający doświadczenie zawodowe interweniujący policjanci, z chwilą uzyskania informacji o zdarzeniu wymagającym objęcia interwencją policyjną, przystępują do konstruowania w myślach taktyki realizacji interwencji, co pozwala im działać w sposób bardziej uporządkowany, w mniejszym stresie, a tym samym zapewnić sobie większe bezpieczeństwo prawne i faktyczne. Takie działanie usprawnia realizację interwencji, zwiększa prawdopodobieństwo szybszego i bardziej ekonomicznego (mniejszym nakładem sił i środków) osiągnięcia celów interwencji, dodatkowo zmniejsza ryzyko popełnienia przez policjantów błędów. Kwestie te najbardziej są widoczne przy realizacji tzw. trudnych interwencji, tj. wobec pewnych kategorii osób: niebezpiecznych przestępców²¹, osób agresywnych, zachowujących się w sposób chuligański, chorych zakaźnie (szczególnie na HIV), będących pod wpływem alkoholu czy osób wykazujących w zachowaniu zaburzenia czynności psychicznych lub w sytuacjach wystąpienia nadzwyczajnych zagrożeń (np. w czasie katastrof technicznych, zagrożeń ze strony sił przyrody lub dzikich zwierząt).

²¹ Chodzi o **sprawców tzw. niebezpiecznych (ciężkich) przestępstw** określonych w ustawie z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej, art. 45 pkt 3 lit. b, pkt 4 lit. a–b.

2.

WYBÓR TAKTYKI INTERWENCJI POLICYJNYCH

2.1. Kryteria wyboru taktyki realizacji interwencji policyjnych

Dobór rodzaju i sposobu realizacji czynności interwencyjnych policjantów w związku z obsługiwanym zdarzeniem, czyli wybór optymalnej taktyki interwencji, należy do kompetencji dowódcy patrolu lub wskazanego przez niego policjanta z patrolu, albo policjanta podejmującego interwencję samodzielnie (np. pełniącego służbę w patrolu jednoosobowym lub jako dzielnicowy).

W celu ułatwienia tego wyboru, policjant podejmujący taką decyzję powinien kierować się następującymi kryteriami:

- 1) efektami wizualnego oraz werbalnego rozpoznania zdarzenia, z wykorzystaniem ESI,
- 2) obowiązującymi przepisami, procedurami oraz wytycznymi przełożonych,
- 3) zasadami bezpiecznego, skutecznego i profesjonalnego postępowania.

2.2. Bezpieczeństwo a skuteczność czynności interwencyjnych

Zapewnienie bezpieczeństwa w czasie przeprowadzania interwencji jest jednym z podstawowych zadań policjantów. Ich postawę oraz jakość czynności powinny cechować zaangażowanie i gotowość do działań na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa, nawet wówczas, gdy okoliczności interwencji dają prawie stuprocentową pewność, że nie będzie żadnych „niespodzianek” lub zagrożeń. Praktyka policyjna pokazuje, że takiej pewności nic policjantom nie zapewni. Należy pamiętać, że dynamiczność zmian związanych z obsługą zdarzenia objętego interwencją i częsta nieznanymi objętych nią osób rodzą wysokie ryzyko wystąpienia nieoczekiwanych i trudnych do przewidzenia, niekorzystnych okoliczności, a nawet zagrożeń dla życia lub zdrowia ludzi. Czynniki te zwiększają wymagania dla policjantów w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa w czasie interwencji i jednocześnie skuteczności swoich działań. Przy czym skuteczność należy rozumieć jako działania związane z osiągnięciem postawionych celów, ale nie za wszelką cenę, lecz przy zachowaniu obowiązujących przepisów prawnych, procedur, wytycznych i poleceń przełożonych. Działanie to będzie zawierało się w szerokim rozumieniu bezpieczeństwa czynności interwencyjnych, tj. zarówno w znaczeniu bezpieczeństwa fizycznego, jak i bezpieczeństwa prawnego. Policjanci, działając skutecznie w podanym rozumieniu, powinni wykazywać gotowość do zapobiegania lub eliminacji zagrożeń dla ważnych społecznie dóbr, aby wyczerpywać wymogi biernego bezpieczeństwa prawnego i fizycznego.

Reasumując, należy stwierdzić, że bezpieczeństwo czynności interwencyjnych jest bardzo ważnym elementem taktyki interwencji policyjnej, gdyż stanowi pewnego rodzaju warunek skuteczności takich

czynności w obowiązującym systemie prawnym i zasad pracy Policji. Działania osiągające określony cel „wszelkimi środkami i za wszelką cenę”, z naruszeniem przepisów prawnych, procedur, wytycznych, zasad lub innych obowiązujących kryteriów, nie spełniają wymogów i standardów bezpieczeństwa prawnego, zatem ich skuteczność nie może być zaakceptowana.

2.3. Profesjonalizm czynności interwencyjnych

W znaczeniu słownikowym pojęcie **jakość** jest definiowane jako działanie dające pozytywne, pożądane wyniki, wywołujące oczekiwany skutek²². W odróżnieniu od wydajności, w przypadku czynności interwencji policyjnych chodzi o wykonanie czynności niezbędnych ze względu na uwarunkowania i sytuację zdarzenia objętego interwencją, które w „sposób ekonomiczny” (w jak najkrótszym czasie i jak najmniejszym nakładem sił i środków) prowadzą do osiągnięcia celu interwencji, tj. do wyeliminowania zagrożenia lub jego ograniczenia i w miarę możliwości przywrócenia stanu pierwotnego.

W przypadku pracy policyjnej, w tym szczególnie realizowanych czynności interwencyjnych, profesjonalizm policjantów będzie ich sprawnym, bezpiecznym i skutecznym działaniem, charakteryzującym się przestrzeganiem przyjętych w tym zawodzie standardów oraz oczekiwań społeczeństwa w zakresie zapewnienia porządku i bezpieczeństwa publicznego oraz bezpieczeństwa obywateli i mienia. Do standardów tych należy zaliczyć z pewnością przestrzeganie przepisów obowiązującego prawa, zasad współżycia społecznego, zwyczajów i obyczajów przyjętych w danej społeczności, a także zasad etyki zawodowej²³.

Są to jednak zapisy ogólne, nieokreślające poszczególnych zachowań lub czynności policjantów, czasu ich trwania i pożądanych efektów.

Bazując na przedstawionych wyżej argumentach, można wskazać wiele zachowań i czynności policjantów zapewniających wysoką jakość realizowanej interwencji.

1. Wykazywanie właściwej postawy policjantów wobec obywateli w czasie wykonywania czynności służbowych lub realizacji działań, poprzez:
 - kompletne, estetyczne i zgodne z przepisami umundurowanie;
 - trzymanie rąk swobodnie opuszczonych wzdłuż ciała;
 - ustawienie nóg w lekkim rozkroku z wykretem nogi częściej używanej (zachowanie tzw. stabilnej postawy);
 - poważny, wykazujący rozwagę i skupienie, wyraz twarzy;
 - utrzymywanie kontaktu wzrokowego z obywatelem w czasie rozmowy z nim (zaleca się utrzymanie takiego kontaktu przez około 60% czasu rozmowy);
 - umiejętne operowanie tonem głosu w zależności od sytuacji, roli danej osoby w zdarzeniu i jej zachowania się wobec policjanta;
 - używanie języka zwięzłego oraz słów kulturalnych, jednoznacznych i zrozumiałych dla obywatela (nie żargonowych lub z wąskiej specjalizacji).
2. Zachowanie elementów trójkąta bezpieczeństwa, na który składają się:
 - właściwa postawa policjantów (objaśniona w poprzednim punkcie);
 - utrzymywanie bezpiecznej odległości policjanta realizującego od obywatela (ok. 1,5 m) oraz odległości między policjantami – realizującym a asekurującym (ok. 3 m) w ustawieniu w kształcie trójkąta;

²² *Uniwersalny słownik języka polskiego*, red. S. Dubisz, t. III, s. 1263.

²³ Zarządzenie nr 805 Komendanta Głównego Policji z dnia 31 grudnia 2003 r. w sprawie zasad etyki zawodowej policjantów (Dz. Urz. KGP z 2004 r. Nr 1, poz. 3).

- zachowywanie ustawienia trójkąta bezpieczeństwa, także w przypadku przemieszczania się obywatela, aby policjanci nie stanęli na linii strzału (przemieszczanie się policjantów do czasu zdyscyplinowania obywatela);
 - konsekwentne zachowywanie podziału ról policjantów, przy sporadycznym włączaniu się policjanta asekurującego w celu wsparcia policjanta realizującego, zajętego w tym czasie innymi ważnymi czynnościami, np. weryfikacją dokumentu tożsamości, sprawdzaniem osoby w KSIP itp.;
 - ciągłe pozostawanie policjantów w wzajemnym polu widzenia;
 - wykazywanie podzielności uwagi przez policjanta realizującego czynności wobec obywatela (spoglądanie na obywatela w czasie czynności);
 - skupienie uwagi policjantów głównie na rękach, nogach i twarzy obywatela w celu wychwycenia oznak zachowania wskazujących na zamiar ataku lub ucieczki;
 - ustawienie się policjanta realizującego (w miarę możliwości), w ramach trójkąta bezpieczeństwa, po stronie obywatela, po której sięga on ręką po dokument, a policjanta asekurującego po przeciwnej stronie;
 - wykonanie przez policjanta realizującego małego kroku w tył po otrzymaniu dokumentu tożsamości, po to, by zwiększyć bezpieczną odległość, a tym samym możliwość zauważenia i odparcia próby ataku lub zapobieżenia próbie ucieczki;
 - zlustrowanie miejsca czynności po ich zakończeniu w celu ujawnienia i zabezpieczenia ewentualnych odrzuconych przez obywatela przedmiotów, np. dokumentów, prawdopodobnych narkotyków;
 - „odprowadzenie wzrokiem” obywatela opuszczającego miejsce po zakończonym legitymowaniu.
3. Wykazywanie opanowania emocjonalnego (m.in. stwierdzone w zależności od tonu i barwy głosu) i sprawności w wykonywaniu czynności interwencyjnych.
 4. Przestrzeganie zasad prowadzenia interwencji, szczególnie zasady obiektywizmu, bezstronności, kultury, poszanowania godności obywateli, nieprzekraczania uprawnień w zakresie użycia lub wykorzystania śpb lub broni palnej, wykazywanie empatii, asertywności itp.
 5. Zachowywanie etapów i algorytmu realizacji określonego rodzaju interwencji policyjnej.

3. RYZYKO PORAŻKI A PRZERWANIE, ZANIECHANIE LUB ODSTĄPIENIE OD CZYNNOCI INTERWENCYJNYCH

Jednym z przejawów zapewnienia bezpieczeństwa czynności interwencyjnych jest ocena stopnia i skali występującego zagrożenia oraz szacowanie ryzyka w zakresie jego wyeliminowania lub ograniczenia. W procesie tym uwzględniane są przede wszystkim rodzaj oraz skala natężenia zagrożenia, zadania do realizacji, a także posiadane środki wyposażenia i uzbrojenia, możliwości i umiejętności działania, uprawnienia i kompetencje policjantów, które mogą zmniejszyć prawdopodobieństwo niepowodzenia. W ujęciu słownikowym **ryzyko** to możliwość, prawdopodobieństwo, że coś się nie uda, przedsięwzięcie, którego wynik jest nieznanym, niepewnym. Jego znaczeniu bliskie jest wyrażenie „ponosić ryzyko” objaśniane jako ponoszenie odpowiedzialności za szkody i straty danego przedsięwzięcia, działania lub zachowania²⁴.

W literaturze przedmiotu **ryzyko** jest definiowane jako iloczyn prawdopodobieństwa wystąpienia zdarzenia i jego skutków. Przy czym skutki są rozumiane jako materialne efekty ryzyka, generowane przez decyzję, wydarzenie lub proces²⁵. Zaistnienie zdarzenia może spowodować wystąpienie pozytywnych skutków – dających możliwości uzyskania korzyści, dalszego rozwoju, lub negatywnych – grożących stratami, niepowodzeniem przedsięwzięcia²⁶.

W przypadku interwencji policyjnych szacowanie ryzyka jest związane z wieloma czynnikami, występującymi zarówno w czasie przygotowania się do przeprowadzenia interwencji, jak i podczas jej realizacji. Policjanci po uzyskaniu wstępnych informacji o zdarzeniu objętym interwencją (w tym w wyniku wstępnego rozpoznania zdarzenia), powinni przeanalizować posiadane możliwości i środki działania, okoliczności sytuacji, z ukierunkowaniem na uzyskanie odpowiedzi na pytanie, czy spełnione są wymogi związane z realizacją zadań i osiągnięciem celu interwencji.

Obecnie brak jest jednoznacznych kryteriów, na podstawie których można wskazać rodzaje interwencji zaliczane do kategorii „trudnych”. Zazwyczaj policjanci, przystępując do interwencji, nie posiadają wystarczającej wiedzy dotyczącej osób nią objętych, ich nastawienia, zamiarów czy posiadanych przez nich przedmiotów. A doświadczenia pracy policyjnej pokazują, że niektórzy ze sprawców zdarzeń wykazują w czasie interwencji wyjątkową pomysłowość, skrytość i podstępność w zakresie swoich szkodliwych zachowań podczas wykonywania wobec nich czynności przez policjantów.

Decyzja o niepodjęciu interwencji bądź odstąpieniu od jej realizacji po bliższym rozpoznaniu zdarzenia występuje w praktyce policyjnej dość rzadko i wiąże się ze szczególnymi uzasadniającymi ją przyczynami. Do przyczyn tych zalicza się:

- brak adekwatnych sił i środków niezbędnych do bezpiecznego i skutecznego przeprowadzenia czynności (np. przewaga liczebna grupy młodych, wyposażonych w niebezpieczne przedmioty chuliganów);

²⁴ *Uniwersalny słownik języka polskiego*, red. S. Dubisz, t. III, s. 1108.

²⁵ D. McNamee, *Oszacowanie ryzyka w audycie wewnętrznym i zarządzaniu*, Fundacja Rozwoju Rachunkowości w Polsce, Warszawa 2004.

²⁶ *Standard zarządzania ryzykiem*, 2003, <http://www.ferma.eu/> [dostęp: 9.05.2019 r.].

- zgłoszenie zdarzenia, w którym nie zostały naruszone jakiegokolwiek normy prawa, zasady współżycia społecznego, obyczaję czy też brak zagrożenia dla ważnych społecznie dóbr, np. zaginięcie domowego zwierzęcia typu pies, kot lub papużka, nieposłuszeństwo dziecka wobec rodziców w zakresie odżywiania się lub ubierania;
- stwierdzenie, że podjęcie interwencji wiązałoby się z naruszeniem prawa przez policjantów lub prowadziłyby do wykonania niezgodnego z prawem polecenia przełożonego;
- stwierdzenie, że podjęcie interwencji wiązałoby się z przekroczeniem przez policjantów swoich kompetencji lub naruszeniem kompetencji innych podmiotów, np. ukaranie osoby za niezachowanie wymaganych zasad sanitarnych w żywieniu zbiorowym (barze, restauracji) czy za przejazd autobusem bez ważnego biletu.

W ostatnim z wymienionych przypadków, policjanci mają obowiązek poinformować osoby objęte czynnościami (szczególnie zgłaszającą i pokrzywdzoną) o dalszym toku postępowania w tej sprawie, w tym o fakcie przekazania informacji o zdarzeniu kompetentnej instytucji.

Jeżeli natomiast odstąpienie od podjęcia interwencji związane jest z brakiem adekwatnych sił i środków niezbędnych do bezpiecznego i skutecznego jej przeprowadzenia, policjanci mają obowiązek zwrócić się do dyżurnego lub przełożonego o wsparcie i po jego otrzymaniu podjąć interwencję, jeśli nadal wymaga tego sytuacja.

4.

ETAPY PRZEPROWADZANIA INTERWENCJI

Niezależnie od rodzaju interwencji w jej przebiegu można wyróżnić stałe etapy działania policjantów. Ich kolejność oraz zupełność zależą od wielu czynników, wśród których najważniejsze to: sposób uzyskania informacji o zdarzeniu wymagającym interwencji, sposób i efekty rozpoznania tego rodzaju zdarzenia, możliwości eliminacji lub ograniczenia zagrożenia, czy przywrócenia stanu pierwotnego.

W oparciu o literaturę przedmiotu i wymogi pracy policyjnej można wyróżnić następujące podstawowe etapy interwencji policyjnej:

- 1) uzyskanie informacji o zdarzeniu i podjęcie decyzji o objęciu go interwencją – to uzyskanie i pogłębienie informacji wstępnej o zdarzeniu z uwagi na potrzebę określenia charakteru zdarzenia, rodzaju i stopnia występującego bezpośredniego zagrożenia dla ważnych dla społeczeństwa dóbr oraz stwierdzenia zasadności interwencji;
- 2) przejście inicjatywy na miejscu zdarzenia – to bezpieczne przybycie na miejsce interwencji i przejście inicjatywy (możliwość wydawania prawnych poleceń i ich egzekwowania z jednoczesną świadomością odpowiedzialności za swoje czynności i zachowanie uczestników interwencji), ewentualne żądanie od dyżurnego wsparcia oraz wezwania odpowiednich służb ratowniczych (np. pogotowia ratunkowego, pogotowia gazowego, służby weterynaryjnej itp.);
- 3) wykazanie zasadności interwencji – to eliminacja lub ograniczenie stwierdzonego bezpośrednio zagrożenia dla ważnych dla społeczeństwa dóbr, a następnie wykazanie zasadności interwencji, tj. przedstawienie się policjantów oraz wskazanie podstawy faktycznej i prawnej interwencji (jeżeli zagrożenie zostało wyeliminowane, policjanci powinni uzasadnić osobom objętym interwencją jej konieczność);
- 4) rozpoznanie zdarzenia objętego interwencją – to rozpoznanie miejsca interwencji (zazwyczaj wizualne), ustalenie przyczyn i przebiegu zdarzenia w oparciu o relacje świadków, uczestników (przed rozpytaniem osób należy je wylegitymować i ustalić ich role w zdarzeniu – czy są pokrzywdzonym, świadkiem, sprawcą czy przypadkowym gapiem);
- 5) budowa i wybór taktyki interwencji – obejmuje proces związany z analizą informacji uzyskanych w wyniku rozpoznania zdarzenia objętego interwencją, ich wartościowanie (ocenę), koncepcyjne opracowanie wariantów działania, podjęcie decyzji co do wyboru najlepszego wariantu (taktyki interwencji), policjanci ponadto powinni (jeśli sytuacja interwencyjna pozwala) poinformować osobę pokrzywdzoną i sprawcę (strony interwencji) o dalszym postępowaniu, w tym o istotnych planowanych czynnościach taktyki interwencji i związanych z nimi prawach i obowiązkach, a także powinni wysłuchać ewentualnych oświadczeń stron interwencji w kwestii przekazanych im informacji;
- 6) realizacja wybranej taktyki – to wykonanie czynności tzw. realnych w tej sytuacji, np. nałożenie mandatu karnego, wypisanie niebieskiej karty, zatrzymanie osoby, a w przypadku pożarów, katastrof komunikacyjnych i budowlanych, powodzi i innych klęsk żywiołowych – podejmowanie działań

porządkowych, zabezpieczających oraz pomocowych dla ofiar z jednoczesnym zapewnieniem bezpieczeństwa i porządku na miejscu działań;

- 7) zakończenie interwencji – to ewentualne poinformowanie stron o dalszym toku postępowania w tej sprawie, w tym przysługujących prawach w związku z interwencją (np. prawie do złożenia zażalenia na czynności legitymowania lub zatrzymania do właściwego prokuratora lub sądu) oraz o zakończeniu interwencji na tym etapie, następnie przekazanie drogą radiową relacji dyżurnemu jednostki Policji właściwej miejscowo o sposobie jej zakończenia;
- 8) sporządzenie wymaganej dokumentacji – polega na dokonywaniu zapisów w notatniku z wykonanych istotnych czynności – na bieżąco w czasie interwencji – przez policjanta realizującego, a niezwłocznie po jej zakończeniu – przez policjanta asekurującego, a także na niezwłocznym sporządzeniu notatki urzędowej i pozostałej wymaganej dokumentacji w zależności od rodzaju i efektów interwencji (np. protokołu zatrzymania, doprowadzenia osoby).

5.

ROLA DYŻURNEGO W REALIZACJI INTERWENCJI

Często w realizację interwencji włącza się drogą radiową lub telefoniczną dyżurny właściwej terenowo jednostki organizacyjnej Policji, udzielając niezbędnego wsparcia dla czynności patrolu policyjnego. Może ono mieć postać wezwania na miejsce interwencji odpowiednich służb ratowniczych, ustalenie właściciela pojazdu ujawnionego jako skradziony lub skierowanie na miejsce interwencji dodatkowej załogi policjantów. Dyżurny, realizując swoje zadania na stanowisku kierowania zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi (zarządzeniem KGP nr 1173/2004 r., ustawą o śpb i broni palnej), jest współodpowiedzialny za osiągnięcie celów interwencji z racji zajmowanego stanowiska i związanych z nim funkcji zarządzającej, nadzorującej i kontrolującej pracę podległych mu funkcjonariuszy (nie tylko policjantów, lecz również skierowanych do służby z policjantami np. strażników miejskich, żandarmów). Przy czym funkcję zarządzającą (zarządzanie) należy rozumieć jako pewną działalność kierowniczą polegającą na wskazywaniu celów działania i powodowaniu ich realizacji w podległych zarządzającemu organizacjach. W szczególności zarządzający planuje osiągnięcie sformułowanych celów, organizuje tok czynności, pozyskuje i rozmieszcza potrzebne zasoby (ludzkie i rzeczowe), czyli organizuje struktury oraz kontroluje realizację celów²⁷. Zarządzaniem jest również proces koordynowania zbiorowych wysiłków ludzi działających w zorganizowanych strukturach ukierunkowanych na osiągnięcie założonych celów, w oparciu o wyznaczone zadania i za pomocą techniki²⁸. Jako przykład takich działań można wskazać czynności dyżurnego związane z obsługą ujawnionego w porze nocnej włamania i kradzieży artykułów elektronicznych oraz spożywczych w sklepie wielobranżowym, gdzie sprawcy pozostawili liczne ślady. Po potwierdzeniu zdarzenia przez policjanta patrolu zmotoryzowanego, dyżurny powinien skompletować i wysłać na miejsce interwencji grupę operacyjno-procesową. Dla zapewnienia prawidłowej obsługi zdarzenia powinien włączyć w skład grupy: technika kryminalistyki, przewodnika z policyjnym psem tropiącym, policjanta wydziału dochodzeniowego oraz policjanta wydziału kryminalnego. Określić im cele działania, a mianowicie: udać się na miejsce zdarzenia, potwierdzić kwalifikację prawną zdarzenia, podjąć niezwłoczne czynności w kierunku identyfikacji i zatrzymania sprawcy(ców), w tym ujawnić i zabezpieczyć ślady i dowody, ustalić i przesłuchać ewentualnych świadków zdarzenia, zebrać informacje na temat zdarzenia oraz dokonać obsługi zdarzenia, tj. przyjmując protokół zawiadomienia o przestępstwie lub wykonać oględziny miejsca włamania i kradzieży oraz inną wymaganą dokumentację. W dalszej kolejności dyżurny powinien nadzorować realizację czynności przez grupę, egzekwując na bieżąco relacje z ich przebiegu od kierownika grupy i udzielając ewentualnych rad lub wskazówek. Tym samym realizuje on funkcje nadzorczą. Przy czym przez nadzór służby w znaczeniu funkcjonalnym należy rozumieć zespół czynności wykonywanych przez policjantów będących przełożonymi lub uprawnionymi do sprawowania nadzoru i polegających na ciągłym monitorowaniu i kontrolowaniu sytuacji faktycznej związanej ze służbą pełnioną przez podległych policjantów, celem stosowania prawnie określonych

²⁷ J. Penc, *Systemowe zarządzanie organizacją*, WSPol, Szczytno 2007, s. 19.

²⁸ Tamże, s. 20.

środków niezbędnych do utrwalania i pogłębiania prawidłowych postaw i zachowań w czasie realizacji tej służby lub prawnie określonych środków pozwalających uzyskać prawidłowe postawy lub korygować zachowania niezgodne z prawem, procedurami lub poleceniami przełożonych. Do środków tych zalicza się m.in.: instruktaż, szkolenia, doradzanie, udzielanie wskazówek i wytycznych, nagradzanie, wyróżnianie, pochwały, napomnienia, zwracanie uwagi oraz kary. Niezbędnym warunkiem nadzoru funkcjonalnego służby jest występowanie prawnie określonego stosunku nadrzędności sprawującego nadzór nad nadzorowanymi (tzw. władztwa) i realizowanie przez niego kontroli rozumianej jako proces ustalania stanu faktycznego i porównywania go z wymaganym celem stwierdzenia ewentualnych zgodności lub rozbieżności między tymi stanami, wskazania ich przyczyn oraz zalecenia środków utrwalających prawidłowy stan lub naprawczych w przypadku stanu nieprawidłowego²⁹.

W przypadku dyżurnych należy mówić o okrojonym nadzorze funkcjonalnym nad będącymi w służbie policjantami, w ramach którego nie mogą oni stosować środków nadzorczych utrwalających prawidłowe zachowania lub postawy lub korygujących negatywne zachowania lub postawy, a jedynie mają prawo wnioskowania do właściwych przełożonych o stosowanie takich środków. Ich nadzór nad realizacją interwencji powinien zmierzać do sprawnego, profesjonalnego i bezpiecznego osiągnięcia celów interwencji, koordynacji czynności policjantów w sytuacji jednoczesnego wystąpienia kilku interwencji lub interwencji i innych policyjnych czynności w tym samym czasie na podległym obszarze.

²⁹ Zob. L. Dyduch, *Przygotowanie i dyslokacja służby patrolowej policjantów*, Wydawnictwo Centrum Szkolenia Policji w Legionowie, Legionowo 2012, s. 20–21; P. Janicki, *Organizacja służby i kierowanie. Podstawowe pojęcia*, Szkoła Policji w Słupsku, Słupsk 1999, s. 19 – **nadzór służbowy** jest zdefiniowany jako proces ingerowania nadzorującego w tok czynności podwładnych, polegający na bieżącym obserwowaniu przebiegu ich służby, czuwaniu nad prawidłowym realizowaniem zadań służbowych, analizowaniu efektywności pracy działań kierowanego zespołu. Jego środki to: kontrola, instruktaż, fachowa pomoc, wskazywanie form i taktyki pełnienia służby, koordynowanie i nadawanie właściwych kierunków działaniom podwładnych, podejmowanie decyzji i wydawanie poleceń. Ze względu na formę wyróżnia się nadzór:

- bezpośredni – realizowany przez bezpośredniego przełożonego lub wyższego w ramach tej samej jednostki organizacyjnej,
- pośredni (hierarchiczny) – wykonywany przez przełożonego wyższego szczebla wobec wszystkich podległych jednostek organizacyjnych.

Realizowany jest poprzez systematyczną kontrolę i spełnia funkcje: informacyjną, instruktażową, profilaktyczną i pobudzającą do działania

6. TAKTYKA INTERWENCJI ZE WZGLĘDU NA CHARAKTER PRAWNY MIEJSCA ICH REALIZACJI

6.1. Interwencje domowe (w domach, mieszkaniach i innych pomieszczeniach prywatnych)

Określenie interwencje domowe jest poniekąd określeniem umownym, gdyż swym znaczeniem obejmuje nie tylko interwencje realizowane w mieszkaniach w blokach osiedlowych lub innych domach wielorodzinnych, budynkach zamieszkałych, czyli domach, ale również realizowane w innych pomieszczeniach użytkowanych do różnych celów prywatnych przez osoby fizyczne lub prawne na podstawie przysługującego im prawa, np. garażach, altanach. Z tego względu pomieszczenia te są chronione prawnie (tzw. prawo miru domowego, art. 193 kk) w sytuacjach, w których ktoś nieuprawniony wchodzi do nich lub przebywa w takich pomieszczeniach bez zgody ich właściciela czy osoby posiadającej inne prawo niż prawo własności, np. posiadania, użytkowania, dzierżawy itp., albo pomieszczeń takich nie opuszcza na ich żądanie³⁰. Często sprawy o naruszenie miru domowego trafiają do sądu i tam są ostatecznie rozstrzygane. Zdarza się także, że policjanci są wielokrotnie wzywani do wykonywania czynności interwencyjnych związanych z naruszeniem miru domowego – w tym samym miejscu i z tego samego powodu – nawet kilka razy w ciągu doby (nocy).

Należy jednak przyjąć, że ingerencja policjantów w sprawy prywatne lub rodzinne obywateli jest czymś wyjątkowym, a arbitralne rozwiązania funkcjonariuszy – ostatecznością.

Dlatego też podczas wykonywania czynności interwencyjnych postępowanie policjantów obok taktu, kultury i wyrozumiałości powinno odznaczać się ograniczonym zaufaniem do wszystkiego i wszystkich (nie można opierać się tylko na opiniach i oświadczeniach osób, bez ich weryfikacji, poparcia faktami i dowodami), koncentracją uwagi, czujnością, stanowczością i konsekwencją w działaniu.

W przypadku uzyskania wiarygodnej informacji o zdarzeniu wymagającym interwencji domowej lub otrzymania polecenia dyżurnego czy przełożonego zrealizowania takiej interwencji, policjanci po przybyciu na miejsce powinni przede wszystkim wykonać podstawowe etapy interwencji oraz:

- przed podejściem do budynku lub mieszkania starać się nie zdradzić swojego przybycia, by móc chwilę nasłuchiwać, co dzieje się wewnątrz (pozwoli to na zorientowanie się co do liczby osób, nastrojów, występujących zagrożeń, obecności zwierząt domowych itp.);
- przed zapukaniem czy naciśnięciem dzwonka policjanci nie powinni stawać w świetle otworu drzwiowego, a raczej wykorzystać osłonę ściany, aby zapobiec ewentualnym obrażeniom w przypadku przestrzelenia drzwi przez sprawcę bądź uderzenia ręką lub trzymanym przedmiotem przez uchylone drzwi (nie powinni zaglądać do środka mieszkania przez dziurkę od klucza, stawać przed drzwiami frontem, wkładać ręk lub nóg w uchylone drzwi itp.);
- uzyskać bezpośrednią lub dorozumianą zgodę osoby uprawnionej na wejście do pomieszczenia

³⁰ R. Częścik, K. Łągoda, *Vademecum interwencji policyjnych*, s. 62–64.

(brak sprzeciwu właściciela, współwłaściciela, najemcy, posiadacza itp. przy wchodzeniu należy uznać za zgodę dorozumianą), ustalić, czy wewnątrz są inne osoby lub niebezpieczne zwierzęta (poprosić o ewentualne zamknięcie w łazience na klucz niebezpiecznych zwierząt na czas interwencji, a wszystkie osoby zebrać w największym pokoju i mieć w polu widzenia w czasie dalszych czynności), po czym energicznie wejść do pomieszczenia z zachowaniem szczególnych środków ostrożności;

- w sytuacji, gdy pod wskazanym adresem pomimo pukania lub dzwonienia, nikt nie chce otworzyć drzwi i nie słyhać odgłosów osób wewnątrz, policjanci powinni rozpytać najbliższych sąsiadów lub gospodarza domu, przedstawiciela władz spółdzielni mieszkaniowej (w osiedlu), a następnie po konsultacji z dyżurnym jednostki lub bezpośrednim przełożonym odstąpić od interwencji, dokumentując stwierdzony stan oraz uzyskane informacje w formie notatki urzędowej, którą należy przekazać dzielnicowemu lub powiadomić o swoich ustaleniach właściwe instytucje, np. Ośrodek Pomocy Społecznej, szkołę;
- jeżeli z wnętrza pomieszczenia dochodzą odgłosy awantury i wołania o pomoc, wydobywa się dym, czuć gaz czy istnieje inne bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia osób, a nikt nie otwiera drzwi tego pomieszczenia pomimo pukania lub dzwonienia, to policjanci mają prawo wejść, wyważając drzwi lub otwierając je z pomocą ślusarza; są to sytuacje nadzwyczajne, usprawiedliwiające takie wtargnięcie;
- będąc w mieszkaniu lub domu, powinni nakazać obecnym osobom odsunąć się od drzwi i okien, usuwając jednocześnie niebezpieczne przedmioty, tak aby nie były w zasięgu tych osób (np. poprzez umieszczenie w zamykanych regałach lub szafkach);
- wezwać osoby zachowujące się agresywnie do odwrócenia się twarzą do ściany, podniesienia rąk, a następnie poinformować je o konsekwencjach niestosowania się do poleceń policjantów, w tym o prawie do użycia śpb, a gdy to nie skutkuje, w razie potrzeby użyć wobec nich kajdanek zakładanych na ręce trzymane z tyłu i posadzić na podłodze, po czym objąć ciągłą obserwacją;
- dokonać zatrzymania sprawcy, jeśli jego izolacja jest konieczna i wystąpi wymagana prawem przyczyna (inaczej określana jako podstawa faktyczna – rzeczywista sytuacja społecznie uzasadniająca zatrzymanie osoby) i co najmniej jedna z prawnych przesłanek warunkujących te czynności;
- poprosić osoby objęte czynnościami interwencji o przejście do wybranego, bezpiecznego pomieszczenia (nie do kuchni, salonu z kominkiem, garażu czy warsztatu z uwagi na łatwy dostęp do niebezpiecznych przedmiotów typu noże, widelce, śrubokręty, pogrzebaczki itp.), po wylegitymowaniu i rozpytaniu poprosić osoby postronne, niezwiązane ze zdarzeniem wymagającym interwencji, o opuszczenie pomieszczenia;
- w razie uzasadnionej potrzeby udzielić osobom pokrzywdzonym pierwszej pomocy lub zapewnić kwalifikowaną pomoc medyczną oraz w miarę możliwości udzielić lub zapewnić innego rodzaju pomoc, w tym poinformować o dalszym toku postępowania w tej sprawie i przysługujących prawach, w tym o prawie do złożenia zażalenia do prokuratora lub sądu na zrealizowane w czasie interwencji legitymowanie, kontrolę osobistą, przeszukanie lub zatrzymanie osób;
- w sytuacjach koniecznych zabezpieczyć miejsce zdarzenia (ślady lub przedmioty mogące stanowić dowód w postępowaniu karnym) celem przekazania go grupie operacyjno-procesowej.

Pewną odmianę interwencji domowych stanowią interwencje, w czasie których policjanci stwierdzają lub uzyskują podejrzenie wystąpienia zjawiska przemocy w rodzinie (tzw. domowej) i powinni rozpocząć wdrażanie procedury „Niebieskich Kart”³¹. Realizacja tego rodzaju interwencji w pracy policyjnej wiąże się z koniecznością rozwiązywania przez policjantów wielu problemów. Pewne usprawnienie i pomoc mogą uzyskać, przestrzegając zaleceń i wskazówek zawartych w przepisach prawnych, a dotyczących nw. czynności:

³¹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. Nr 209, poz. 1245).

- ustalenie na podstawie wyników rozpoznania wizualnego oraz rozpytania osoby zgłaszającej potrzebę interwencji i uczestników zdarzenia, czy w rozpatrywanym zdarzeniu i poprzednich zdarzeniach tego rodzaju nie występuje zjawisko przemocy domowej (w rodzinie), mając na uwadze jego definicję: jedno-razowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą³²;
- w sytuacji stwierdzenia zjawiska przemocy domowej lub zagrożenia nim, podjęcie działań mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie (np. zwiększenie dystansu pomiędzy ofiarą a sprawcą przemocy, zastosowanie w sytuacji uzasadnionej na podstawie odrębnych przepisów w stosunku do osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, środków przymusu bezpośredniego, w tym założenie sprawcy kajdanek na ręce trzymane z tyłu, zatrzymanie jej i doprowadzenie do siedziby jednostki organizacyjnej Policji lub izby wytrzeźwień), w tym swobody wypowiedzi i poszanowania godności³³;
- zapewnienie ochrony życia, zdrowia i mienia osób objętych interwencją oraz udzielenie osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, niezbędnej pomocy, w tym pierwszej pomocy i zorganizowania niezwłocznie dostępu do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia tej osoby³⁴;
- wszczęcie procedury „Niebieskich Kart” przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A”; w przypadku braku możliwości wypełnienia tego rodzaju formularza z uwagi na nieobecność osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, stan jej zdrowia lub ze względu na zagrożenie jej życia lub zdrowia, wypełnienie formularza następuje niezwłocznie po nawiązaniu bezpośredniego kontaktu z tą osobą lub po ustaniu przyczyny uniemożliwiającej jego wypełnienie; a gdy nawiązanie bezpośredniego kontaktu z osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, jest niewykonalne, wypełnienie przedmiotowego formularza następuje bez udziału tej osoby³⁵; formularz „Niebieska Karta – A” policjanci wypełniają w czasie każdej kolejnej interwencji, gdy istnieje prawdopodobieństwo, że osoba, wobec której zachodzi podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, dopuściła się po raz kolejny stosowania przemocy w rodzinie³⁶, pamiętając, że w przypadku wystąpienia podejrzenia popełnienia przestępstwa wypełnione formularze w tej sprawie zostaną przekazywane organom właściwym do prowadzenia postępowania przygotowawczego³⁷; co oznacza, że policjanci powinni wypełnić tyle kart A, ile interwencji przeprowadzą w określonej rodzinie;
- jeżeli podczas interwencji nie ma możliwości wypełnienia formularza „Niebieska Karta – A” w całości, części V, IX–XII, XV, XVII, XX–XXI mogą zostać uzupełnione przez dzielnicowego w obecności osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie³⁸;
- przeprowadzenie na miejscu zdarzenia, w przypadkach niecierpiących zwłoki, czynności procesowych w niezbędnym zakresie, w granicach koniecznych do zabezpieczenia śladów i dowodów prze-

³² Tamże, załącznik nr 2.

³³ Tamże, § 3–4 i § 13 ust. 3.

³⁴ Tamże, § 13 ust. 3.

³⁵ Tamże, § 2 ust. 3–4.

³⁶ Tamże, § 9 ust. 1.

³⁷ Tamże, § 10.

³⁸ Wytyczne nr 2 Komendanta Głównego Policji z dnia 7 grudnia 2011 r. w sprawie sposobu postępowania policjantów podczas realizacji procedury „Niebieskie Karty” (Dz. Urz. KGP nr 10, poz. 77), § 2 ust. 2.

stępstwa³⁹ lub wezwanie na miejsce interwencji w miarę możliwości grupy operacyjno-procesowej, w celu wykonania tych czynności⁴⁰;

- w czasie interwencji dotyczącej podejrzenia stosowania przemocy w rodzinie wobec dziecka, zapewnienie obecności jego rodzica lub obojga rodziców, albo opiekuna prawnego lub opiekuna faktycznego, a także, w miarę możliwości, psychologa, przy czym, jeżeli rodzice, opiekunowie prawni lub faktyczni są osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie wobec dziecka, działania z udziałem dziecka przeprowadza się w obecności pełnoletniej osoby najbliższej w rozumieniu art. 115 § 11 kk⁴¹;
- po wypełnieniu formularza „Niebieska Karta – A” przekazanie formularza „Niebieska Karta – B” osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, a jeżeli osobą tą jest dziecko, formularz ten przekazuje się rodzicowi, opiekunowi prawnemu lub faktycznemu albo osobie, która zgłosiła podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie; nie wolno wypełnionego formularza przekazać osobie, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie⁴²;
- przeprowadzenie, o ile jest to możliwe, z osobą, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, rozmowy, w szczególności o odpowiedzialności karnej za znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od niej, albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, oraz wezwanie jej do zachowania zgodnego z prawem i zasadami współżycia społecznego⁴³;
- podejmowanie działań mających na celu zapobieganie zagrożeniom mogącym występować w objętej procedurą rodzinie⁴⁴.

³⁹ Tamże, § 13 ust. 5.

⁴⁰ Tamże, § 6 ust. 1 pkt 2.

⁴¹ **Osobą najbliższą** jest małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, a także osoba pozostająca we wspólnym pożyciu.

⁴² § 6 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”. Załącznik nr 2 do tego rozporządzenia zawiera wzór formularza „Niebieska Karta – B”.

⁴³ Tamże, § 13 ust. 4.

⁴⁴ Tamże, § 13 ust. 6.

Załączniki do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (poz. 1245).

Załącznik nr 1

WZÓR

NIEBIESKA KARTA – A¹⁾

.....
(miejscowość, data)

.....
(pieczęć podmiotu, o którym mowa
w art. 9d ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r.
o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
wypełniającego formularz „Niebieska Karta – A”)

I. DANE OSOBY, CO DO KTÓREJ ISTNIEJE PODEJRZENIE, ŻE JEST DOTKNIĘTA PRZEMOCĄ W RODZINIE

1. Imię i nazwisko:
2. Imiona rodziców:
3. Miejsce zamieszkania:
kod pocztowy: miejscowość: województwo:
ulica: numer domu: numer mieszkania:
numer telefonu:
4. Aktualny adres pobytu:
kod pocztowy: miejscowość: województwo:
ulica: numer domu: numer mieszkania:
numer telefonu:

II. INFORMACJA DOTYCZĄCA ZGŁOSZENIA PODEJRZENIA STOSOWANIA PRZEMOCY W RODZINIE

1. Zgłaszający:
osoba, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie:
.....
.....
.....
2. Zgłaszający:
inna osoba (np. rodzic, opiekun prawny, opiekun faktyczny, osoba najbliższa, świadek):
.....
.....
.....
 - 1) imię i nazwisko:
 - 2) miejsce zamieszkania:
kod pocztowy: miejscowość: województwo:
ulica: numer domu: numer mieszkania:
numer telefonu:

III. DANE OSOBY, WOBEC KTÓREJ ISTNIEJE PODEJRZENIE, ŻE STOSUJE PRZEMOC W RODZINIE

1. Imię i nazwisko:
2. Miejsce zamieszkania:
kod pocztowy: miejscowość: województwo:
ulica: numer domu: numer mieszkania:
numer telefonu:
3. Stosunek pokrewieństwa z osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie:
.....

¹⁾ Części I–XV, XVII i XIX–XXI wypełniają przedstawiciele wszystkich pomiotów wymienionych w art. 9d ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.
Część XVI dodatkowo wypełnia przedstawiciel Policji.
Część XVIII dodatkowo wypełnia przedstawiciel ochrony zdrowia.

IV. CZY OSOBA, WOBEC KTÓREJ ISTNIEJE PODEJRZENIE, ŻE STOSUJE PRZEMOC W RODZINIE, ZACHOWYWAŁA SIĘ W NASTĘPUJĄCY SPOSÓB:

Formy przemocy w rodzinie	Wobec dorosłych			Wobec dzieci		
	TAK	NIE	wobec kogo*	TAK	NIE	wobec kogo*
Stosowała przemoc fizyczną, w tym:						
popychanie						
uderzanie						
wykręcanie rąk						
duszenie						
kopanie						
spoliczkowanie						
inne (podać jakie)						
Uszkodzenia ciała, w tym:						
zasinienia						
zadrapania						
krwawienia						
oparzenia						
inne (podać jakie)						
Stosowała przemoc psychiczną, w tym:						
izolację						
wyzwiska						
ośmieszanie						
groźby						
kontrolowanie						
ograniczanie kontaktów						
krytykowanie						
poniżanie						
demoralizację						
ciągłe niepokojenie						
inne (podać jakie)						
Stosowała przemoc seksualną, w tym:						
zmuszanie do obcowania płciowego i innych czynności seksualnych						
Inny rodzaj zachowań, w tym:						
niszczenie/uszkodzenie mienia						
zabór/przywłaszczenie mienia						
groźba karalna/znieważenie						
zmuszanie do picia alkoholu						
zmuszanie do zażywania środków odurzających lub substancji psychotropowych oraz niezleconych przez lekarza leków						
inne działające na szkodę najbliższych (podać jakie)						

* Na przykład: żony, męża, partnera, partnerki, matki, ojca, córki, syna.

V. OD JAK DAWNA TE ZACHOWANIA MAJĄ MIEJSCE

.....

.....

.....

.....

VI. ZACHOWANIE

Zachowanie się osoby	Osoba, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie		Osoba, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie	
	TAK	NIE	TAK	NIE
trudność nawiązania kontaktu				
spokojny/-na				
płaczliwy/-wa				
zastraszony/-na				
unika rozmów				
agresywny/-na				
stawia opór Policji				

VII. OPIS MIEJSCA ZDARZENIA

(np. szkody, zniszczone sprzęty, nieporządek, rozbite szkło, uszkodzone drzwi, brud, ślady krwi, ślady spożywania alkoholu, wyczuwalna woń alkoholu, inne)

.....

.....

VIII. ŚWIADKOWIE STOSOWANIA PRZEMOCY W RODZINIE

Świadek I

1. Imię i nazwisko:

2. Miejsce zamieszkania:

 kod pocztowy: miejscowość: województwo:

 ulica: numer domu: numer mieszkania:

 numer telefonu:

Świadek II

1. Imię i nazwisko:

2. Miejsce zamieszkania:

 kod pocztowy: miejscowość: województwo:

 ulica: numer domu: numer mieszkania:

 numer telefonu:

Świadek III

1. Imię i nazwisko:

2. Miejsce zamieszkania:

 kod pocztowy: miejscowość: województwo:

 ulica: numer domu: numer mieszkania:

 numer telefonu:

IX. CZY OSOBA, WOBEC KTÓREJ ISTNIEJE PODEJRZENIE, ŻE STOSUJE PRZEMOC W RODZINIE, BYŁA JUŻ KIEDYKOLWIEK KARANA ZA PRZESTĘPSTWO Z UŻYCIEM PRZEMOCY LUB GROŹBY JEJ UŻYCIA:

TAK

NIE

NIE USTALONO

X. CZY W STOSUNKU DO OSOBY, WOBEC KTÓREJ ISTNIEJE PODEJRZENIE, ŻE STOSUJE PRZEMOC W RODZINIE, SĄD ZASTOSOWAŁ DOZÓR KURATORA SĄDOWEGO:

TAK

NIE

NIE USTALONO

XI. CZY OSOBA, WOBEC KTÓREJ ISTNIEJE PODEJRZENIE, ŻE STOSUJE PRZEMOC W RODZINIE, NADUŻYWA ALKOHOLU:

TAK

NIE

NIE USTALONO

XII. CZY OSOBA, WOBEC KTÓREJ ISTNIEJE PODEJRZENIE, ŻE STOSUJE PRZEMOC W RODZINIE, NADUŻYWA ŚRODKÓW ODURZAJĄCYCH, SUBSTANCJI PSYCHOTROPOWYCH LUB LEKÓW:

TAK

NIE

NIE USTALONO

XIII. CZY OSOBA, WOBEC KTÓREJ ISTNIEJE PODEJRZENIE, ŻE STOSUJE PRZEMOC W RODZINIE, BYŁA LECZONA PSYCHIATRYCZNIE:

TAK

NIE

NIE USTALONO

XIV. CZY OSOBA, WOBEC KTÓREJ ISTNIEJE PODEJRZENIE, ŻE STOSUJE PRZEMOC W RODZINIE, POSIADA BRONĀ:

TAK

NIE

NIE USTALONO

XV. CZY W ZWIĄZKU ZE STOSOWANIEM PRZEMOCY W RODZINIE BYŁY PODEJMOWANE NASTĘPUJĄCE DZIAŁANIA:

- powiadomienie i interwencje Policji
- powiadomienie prokuratury
- zatrzymanie
- dozór Policji
- wydanie zakazu kontaktowania się z określonymi osobami
- wydanie zakazu zbliżania się do określonych osób
- wydanie postanowienia o obowiązku opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym
- tymczasowe aresztowanie
- wszczęcie postępowania karnego lub innego postępowania sądowego (jakiego? np. rozwodowego, rodzinnego)
- poddanie wykonywania władzy rodzicielskiej stałemu nadzorowi kuratora sądowego
- odebranie dziecka w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie
- zobowiązanie do poddania się leczeniu odwykowemu (w stosunku do kogo?)
- leczenie innych uzależnień (jakich, w stosunku do kogo?)
- zobowiązanie do uczestnictwa w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych (nałożone przez kogo?)
- udzielono pomocy medycznej
- inne działania (jakie?)

XVI. DZIAŁANIA PODJĘTE PRZEZ POLICJĘ

Działania podjęte przez Policję	Osoba, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie		Osoba, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie	
	TAK	NIE	TAK	NIE
pouczenie				
środki przymusu bezpośredniego (jakie?)				
badanie na zawartość alkoholu w organizmie (wynik)	 (wynik)	
izba wytrzeźwień				
policyjne pomieszczenia dla osób zatrzymanych/do wytrzeźwienia				
policyjne pomieszczenia dla osób zatrzymanych				
policyjna izba dziecka				

XVII. DANE DOTYCZĄCE RODZINY

Inne osoby pozostające we wspólnym gospodarstwie z osobą, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie:

Lp.	Imię i nazwisko	Stosunek pokrewieństwa	Wiek	Czym się zajmuje*
1				
2				
3				
4				

* Zawód, miejsce pracy, w przypadku dzieci – szkoła/klasa.

XVIII. INFORMACJE DOTYCZĄCE STANU ZDROWIA OSOBY, CO DO KTÓREJ ISTNIEJE PODEJRZENIE, ŻE JEST DOTKNIĘTA PRZEMOCĄ W RODZINIE

1. Stan psychiczny:

- pobudzony/-na
 ospały/-ła/apatyczny/-na
 płaczący/-wa
 agresywny/-na
 lękliwy/-wa
 inny/-na (jaki/-ka?)
-

2. Porozumiewanie się:

- chętnie nawiązuje kontakt
 trudno nawiązuje kontakt
 małomówny/-na
 jąka się
 krzyczy
 wypowiada się nielogicznie
 odmawia odpowiedzi na zadawane pytania
 porozumiewa się niewerbalnie (np. językiem migowym, gestami, piktogramami itp.)
-
-

Reakcja na osobę towarzyszącą (szczególnie ważne w przypadku dzieci):

.....

.....

3. Rodzaje uszkodzeń:

☐ skaleczenia	☐ ślady naktucia	☐ ślady ugryzienia
☐ otarcia naskórka	☐ siniaki	☐ krwawienia
☐ ślady oparzenia	☐ zwichnięcia	☐ złamania kości

4. Stan higieny:

Skóra:	☐ czysta	☐ brudna
	☐ wysuszona	☐ odmrożona
	☐ odparzona	☐ odleżyny
	☐ pieluszkowe zapalenie skóry	
Włosy:	☐ czyste	☐ brudne
	☐ wszawica	☐ łysienie/włosy powyrywane
	☐ ciemieniucha	

5. Inne objawy podejrzenia stosowania przemocy w rodzinie/zaniedbania:

☐ strój brudny/nieadekwatny do pory roku	☐ waga/wzrost nieadekwatne do wieku
☐ rozwój nieadekwatny do wieku	☐ wyniszczenie organizmu
☐ odwodnienie	☐ ponawianie zgłoszeń do lekarza
☐ niekorzystanie z pomocy lekarza mimo przewlekłej choroby	
☐ niestosowanie się do wcześniejszych zaleceń lekarskich	

6. obrażenia i objawy spójne z wersją przedstawioną przez osobę, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie:

TAK NIE

7. W przypadku dziecka obrażenia i objawy spójne również z wersją przedstawioną przez rodzica lub opiekuna prawnego lub opiekuna faktycznego:

TAK NIE

8. Konieczność przeprowadzenia konsultacji specjalistycznej:

TAK NIE

9. Podjęte leczenie:

- przyjęto na oddział szpitalny (jaki?)
- skierowano do szpitala (jakiego?)
- udzielono pomocy ambulatoryjnej odesłano do domu
- inne (jakie?)

10. Poinformowano o możliwości otrzymania zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z przemocą w rodzinie na podstawie rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 22 października 2010 r. w sprawie wzoru zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 201, poz. 1334).

TAK NIE

11. Wydano zaświadczenie lekarskie:

TAK NIE

12. Wydano skierowanie na badanie lekarskie:

TAK NIE

13. Wydano zwolnienie lekarskie od pracy:

TAK NIE

XIX. PODJĘTE DZIAŁANIA INTERWENCYJNE

1. Działania zmierzające do zapewnienia bezpieczeństwa osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie:

- powiadomienie Policji udzielenie pomocy socjalnej
- udzielenie pomocy medycznej
(w przypadku przemocy seksualnej należy działać zgodnie z procedurą postępowania Policji i placówki medycznej)
- inne (jakie?)

2. Działania zmierzające do zapewnienia bezpieczeństwa osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, poprzez zapewnienie jej miejsca w placówce całodobowej:

- specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie
- ośrodku wsparcia
- ośrodku interwencji kryzysowej
- domu dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży
- szpitalu
- innych (jakich?)

3. Działania zmierzające do udzielenia pomocy dzieciom

.....
.....
.....

4. Przekazanie informacji organom właściwym do prowadzenia postępowania przygotowawczego

.....
.....
.....

5. Inne (jakie?)

.....
.....
.....

XX. WNIOSKI PRZEDSTAWICIELA PODMIOTU WYPEŁNIAJĄCEGO FORMULARZ

.....
.....
.....
.....
.....
.....

XXI. DODATKOWE INFORMACJE

.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
(podpis przedstawiciela podmiotu wypełniającego formularz „Niebieska Karta – A”)

.....
(data wpływu formularza „Niebieska Karta – A” do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego)

WZÓR

NIEBIESKA KARTA — B

POUCZENIE DLA OSÓB DOTKNIĘTYCH PRZEMOCĄ W RODZINIE

Co to jest przemoc w rodzinie?

Przemoc w rodzinie to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykliwość cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Kto może być ofiarą przemocy w rodzinie?

- współmałżonkowie
- partnerzy w związkach nieformalnych
- dzieci
- osoby starsze
- osoby niepełnosprawne

Najczęstsze formy przemocy w rodzinie to:

Przemoc fizyczna:

- bicie, popychanie, kopanie, duszenie, bicie przedmiotami, parzenie, policzkowanie...

Przemoc psychiczna:

- wyśmiewanie, szydzenie, lżenie, okazywanie braku szacunku, poddawanie stałej krytyce, kontrolowanie i ograniczanie kontaktu z bliskimi...

Przemoc seksualna:

- wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi...

Inny rodzaj zachowań:

- zmuszanie do oddawania uzyskiwanych środków finansowych, uniemożliwienie podjęcia pracy, niezaspokajanie podstawowych potrzeb materialnych...
- niszczenie rzeczy osobistych
- demolowanie mieszkania
- wnoszenie sprzętów domowych i ich sprzedawanie
- pozostawianie bez opieki osoby, która z powodu choroby, niepełnosprawności bądź wieku nie może samodzielnie zaspokoić swoich potrzeb
- zmuszanie do picia alkoholu
- zmuszanie do zażywania środków odurzających, substancji psychotropowych lub leków

PAMIĘTAJ!!!

Prawo zabrania stosowania przemocy i krzywdzenia swoich bliskich. Jeżeli Ty lub ktoś z Twoich bliskich jest ofiarą przemocy ze strony osoby najbliższej, nie wstydź się prosić o pomoc. Prawo stoi po Twojej stronie!

Jeżeli doznajesz takich zachowań, powiadom:

- Policję, dzwoniąc na numer 997 lub 112,
- prokuraturę.

Policjant ma obowiązek:

- **zapewnienia bezpieczeństwa** (art. 15a ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji — policjanci, wykonując czynności, mają prawo zatrzymywania sprawców przemocy w rodzinie stwarzających bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego);
- **przekazania informacji o interweniujących policjantach** (stopień, imię i nazwisko oraz numer identyfikacyjny policjantów, nazwa i siedziba jednostki, w której pełnią służbę);
- **przekazania, na wniosek sądu lub prokuratury, dokumentacji policyjnej** jako dowodów w postępowaniu;
- **uczestniczenia, na wniosek sądu, jako świadkowie** w sprawie karnej.

Prokurator w toku postępowania przygotowawczego ma prawo do:

- oddania podejrzanego pod dozór Policji z zakazem kontaktowania się z pokrzywdzonym;
- oddania podejrzanego pod dozór Policji zamiast zastosowania tymczasowego aresztowania, pod warunkiem że oskarżony w wyznaczonym terminie opuści lokal zajmowany wspólnie z pokrzywdzonym oraz określi miejsce swojego pobytu;
- nakazania podejrzanemu opuszczenia lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym — jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że oskarżony ponownie popełni przestępstwo z użyciem przemocy wobec tej osoby, zwłaszcza gdy popełnieniem takiego przestępstwa groził.

Polskie prawo ściga sprawców przestępstw przeciwko osobom bliskim za:

- znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny — art. 207 k.k.;
- uderzenie człowieka lub naruszenie jego nietykalności cielesnej w inny sposób — art. 217 k.k. (ściganie przestępstwa odbywa się z oskarżenia prywatnego);
- pozbawienie człowieka wolności — art. 189 k.k.;
- grożenie innej osobie popełnieniem przestępstwa na jej szkodę lub szkodę osoby najbliższej, jeżeli groźba wzbudza w zagrożonym uzasadnioną obawę, że będzie spełniona — art. 190 k.k. (ściganie na wniosek pokrzywdzonego);
- wzbudzanie u innej osoby uzasadnionego okolicznościami poczucia zagrożenia lub naruszenie jej prywatności poprzez uporczywe nękanie — art. 190a § 1 k.k. (ściganie na wniosek pokrzywdzonego);
- stosowanie przemocy lub groźby bezprawnej, w celu zmuszenia innej osoby do określonego działania, zaniechania lub znoszenia określonego stanu — art. 191 k.k.;
- utrwalanie wizerunku nagiej osoby lub osoby w trakcie czynności seksualnej, przez użycie wobec niej przemocy, groźby bezprawnej lub podstępny, albo rozpowszechnienie wizerunku nagiej osoby lub w trakcie czynności seksualnej bez jej zgody — art. 191a k.k. (ściganie na wniosek pokrzywdzonego);
- doprowadzenie innej osoby do obcowania płciowego przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem (zgwałcenie) oraz doprowadzenie w ten sam sposób innej osoby do poddania się innej czynności seksualnej lub wykonania takiej czynności — art. 197 k.k. (ściganie na wniosek pokrzywdzonego); /UWAGA! Przestępstwo to popełnia również małżonek, który dopuszcza się zgwałcenia współmałżonka!;
- spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu w postaci: pozbawienia człowieka wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia bądź innego ciężkiego kalectwa, ciężkiej choroby nieuleczalnej lub długotrwałej, choroby realnie zagrażającej życiu, trwałej choroby psychicznej, całkowitej lub znacznej trwałej niezdolności do pracy w zawodzie lub trwałego, istotnego zeszpeccenia lub zniekształcenia ciała — art. 156 k.k.;
- spowodowanie naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia, w wyniku którego pokrzywdzonym jest osoba najbliższa — art. 157 § 1 i 2 k.k. (ściganie na wniosek pokrzywdzonego);
- uporczywe uchylanie się od wykonania ciążącego z mocy ustawy lub orzeczenia sądowego obowiązku opieki przez niełożenie na utrzymanie osoby najbliższej lub innej osoby i przez to narażanie jej na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych (uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego) — art. 209 k.k. (ściganie na wniosek pokrzywdzonego, organu opieki społecznej lub innego właściwego organu);
- kradzież lub kradzież z włamaniem na szkodę osoby najbliższej — art. 278 k.k. i art. 279 k.k. (ściganie na wniosek pokrzywdzonego);
- niszczenie, uszkadzanie cudzej rzeczy lub czynienie jej niezdatną do użytku — art. 288 k.k. (ściganie na wniosek pokrzywdzonego);
- porzucenie wbrew obowiązkowi troszczenia się o małoletniego poniżej lat 15 albo o osobę nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny — art. 210 k.k.;
- uprowadzenie lub zatrzymanie małoletniego poniżej lat 15 albo osoby nieporadnej ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, wbrew woli osoby powołanej do opieki lub nadzoru — art. 211 k.k.;
- obcowanie płciowe z małoletnim poniżej lat 15 lub dopuszczenie się wobec takiej osoby innej czynności seksualnej lub doprowadzenie jej do poddania się takim czynnościom albo do ich wykonania — art. 200 k.k.;
- rozpijanie małoletniego, przez dostarczanie mu napoju alkoholowego, ułatwianie jego spożycia, lub nakłanianie go do spożycia takiego napoju — art. 208 k.k.

Masz też prawo do złożenia na Policji lub w prokuraturze zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa przez osobę, która krzywdzi Ciebie i Twoją rodzinę.

PAMIĘTAJ!!!

Sprawca przemocy wobec bliskich, gdy czuje się bezkarny, prawdopodobnie nie zmieni się, będzie dalej stosował przemoc, bez względu na składane obietnice; następnym razem może być znacznie gorzej.

Jeżeli jednak zaufasz jego deklaracjom o zmianie zachowania wobec Ciebie/Twojej rodziny i zechcesz się wycofać, pamiętaj, że złożone przez Ciebie dotychczas zeznania nie będą mogły być wykorzystane przez prawne instytucje działające po to, aby Ci pomóc. Dlatego zanim podejmiesz taką decyzję, zastanów się i skonsultuj ją z psychologiem, terapeutą lub inną osobą pomagającą ofiarom przemocy w rodzinie, np. w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy rodzinie, ośrodku interwencji kryzysowej.

PAMIĘTAJ!!!

Zahamowanie przemocy w rodzinie jest możliwe — możesz z nią walczyć i uzyskać pomoc dla siebie i swoich bliskich.

Jak to możliwe?

Zrób dwa kroki:

1. Krok pierwszy — zanotuj przebieg zdarzenia (pamięć bywa zawodna):

Kto Cię skrzywdził? (imię i nazwisko)

Kim jest dla Ciebie sprawca przemocy w rodzinie? (Podać kto — mąż, żona, partner, partnerka, ojciec, matka, brat, siostra, syn, córka, inne)

Kiedy to się stało? data godzina miejsce

Na czym polegała przemoc? (awantura, krzyk, lżenie, bicie, kopanie, rzucanie sprzętami, niszczenie sprzętów, bicie dzieci, groźby pobicia, groźby zabicia, wyrzucanie z domu, inne — podać jakie?)

Kto widział, słyszał przebieg zdarzenia?

Kto interweniował? (imię i nazwisko policjanta, jego numer służbowy, jednostka)

Czy po raz pierwszy Policja interweniuje w Twoim domu w takiej sprawie?

TAK

NIE

Jak często dochodzi do przemocy w Twoim domu? (raz w miesiącu, raz na tydzień, częściej)

Kiedy to się wydarzyło poprzednim razem?

Czy przemoc w rodzinie towarzyszy picie alkoholu?

TAK

NIE

Czy zawsze krzywdzi Cię ten sam sprawca?

TAK

NIE

Czy sprawca był już karany sądownie za czyn podobny?

TAK

NIE

Czy wobec sprawcy sąd zastosował dozór kuratora sądowego?

TAK

NIE

2. Krok drugi — do kogo możesz zwrócić się o pomoc?

Czy kiedykolwiek korzystałeś/korzystałaś z pomocy instytucji lub organizacji obowiązanych do udzielania pomocy?

TAK

NIE

Jeżeli: „TAK”, to z pomocy jakich instytucji lub organizacji?

Jeżeli: „NIE”, to poniżej podajemy Ci nazwy instytucji i organizacji, z których pomocy możesz skorzystać i się do nich zwrócić:

- **Ośrodki pomocy społecznej** — pomogą Ci w sprawach socjalnych, bytowych i prawnych.
- **Powiatowe centra pomocy rodzinie** — pomogą Ci w zakresie prawnym, socjalnym, terapeutycznym lub udzielą informacji na temat instytucji lokalnie działających w tym zakresie w Twojej miejscowości.
- **Ośrodki interwencji kryzysowej** — zapewnią schronienie Tobie i Twojej rodzinie, gdy jesteś ofiarą przemocy w rodzinie, udzielą Ci pomocy i wsparcia w przezwyciężeniu sytuacji kryzysowej, a także opracują plan pomocy.

- **Ośrodki wsparcia** — zapewnią schronienie Tobie i Twojej rodzinie, gdy jesteś ofiarą przemocy w rodzinie, udzielą Ci pomocy i wsparcia w przezwyciężeniu sytuacji kryzysowej.
- **Specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie** — zapewnią bezpłatne schronienie Tobie i Twojej rodzinie, gdy jesteś ofiarą przemocy w rodzinie, oraz udzielą Ci specjalistycznej pomocy, w tym: pomocy psychologicznej, prawnej, socjalnej, terapeutycznej i medycznej, oraz wsparcia w przezwyciężeniu sytuacji kryzysowej, a także opracują plan pomocy.
- **Prokuratura, Policja** — możesz tam złożyć zawiadomienie o przestępstwie znęcania się popełnionym na Twoją szkodę lub na szkodę Twoich bliskich i poprosić o udzielenie podstawowej informacji prawnej.
- **Sąd rodzinny i opiekuńczy** — możesz tam złożyć pozew w sprawach rodzinnych lub wnioski dotyczące spraw opiekuńczych Twoich dzieci.
- **Ochrona zdrowia** — możesz tam uzyskać zaświadczenie lekarskie o doznanych obrażeniach, poprosić o pomoc lekarską, spytać o adresy specjalistycznych poradni lekarskich.
- **Komisje rozwiązywania problemów alkoholowych** — jeżeli przemocy w Twoim domu towarzyszy picie alkoholu, możesz zwrócić się do nich z wnioskiem o skierowanie sprawcy przemocy na leczenie odwykowe lub uzyskać inną pomoc związaną z nadużywaniem przez niego alkoholu.

Na Twoim terenie funkcjonują lokalne placówki udzielające pomocy ofiarom przemocy w rodzinie:

Lp.	Nazwa instytucji/organizacji	Adres instytucji/organizacji	Telefon	Adres mailowy

Możesz zadzwonić również pod numery telefonów:

- **Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” tel. 801 12 00 02** (płatny pierwszy impuls, linia czynna od poniedziałku do soboty w godzinach 8⁰⁰–22⁰⁰, w niedziele i święta w godzinach 8⁰⁰–16⁰⁰), **tel. (22) 666 28 50 — dyżur prawny** (linia płatna, czynna w poniedziałek i wtorek w godzinach 17⁰⁰–21⁰⁰), **Poradnia e-mailowa:** niebieskalinia@niebieskalinia.info.
- **Policyjnego Telefonu Zaufania tel. 800 120 226** (linia bezpłatna przy połączeniu z telefonów stacjonarnych, czynna codziennie w godzinach od 9³⁰ do 15³⁰, od godz. 15³⁰ do 9³⁰ włączony jest automat).

WAŻNE

Na skutek wszczęcia procedury „Niebieskie Karty” informacja dotycząca Twojej sytuacji rodzinnej zostanie przekazana przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego, który podejmie dalsze działania.

Zawsze możesz wzywać Policję na interwencję, poinformować prokuraturę oraz zwrócić się o pomoc do podmiotu/organizacji realizujących działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Możesz również poprosić dzielnicowego, aby przyszedł do Twojego domu i udzielił stosownej pomocy i niezbędnych informacji.

6.2. Interwencje w miejscach publicznych

Jak sama nazwa wskazuje, tego rodzaju interwencje dotyczą czynności interwencyjnych policjantów w **miejscach publicznych**, czyli miejscach dostępnych dla bliżej nieokreślonej liczby osób całą dobę i przeznaczonych do zaspokajania potrzeb ogółu mieszkańców, np. ulica, park, rynek itp.

W celu sprawnego i bezpiecznego przeprowadzenia interwencji w miejscu publicznym policjanci powinni przede wszystkim wykonać czynności objęte podstawowymi jej etapami oraz następujące:

- podjęcie zdecydowanych kroków w kierunku wyeliminowania lub co najmniej ograniczenia zagrożenia (w tym przerwania bezprawnego zachowania), ustalenia i rozliczenia sprawcy, w tym, jeśli jest to niezbędne, zabezpieczenia ewentualnej trasy ucieczki, spenetrowania terenu przyległego do miejsca zdarzenia celem ujawnienia i zatrzymania sprawcy, podjęcia pościgu;
- ustalenie liczby osób znajdujących się na miejscu zdarzenia oraz ich ról i udziału w jego przebiegu, następnie dokonanie zmiany lub rozważenie możliwości zmiany miejsca interwencji na bardziej bezpieczne;
- wylegitymowanie i rozpytanie osób uczestniczących w zdarzeniu – osób pokrzywdzonych, ewentualnych świadków zdarzenia i sprawców – w celu ustalenia jego przebiegu;
- w razie uzasadnionej potrzeby udzielenie osobom pokrzywdzonym pierwszej pomocy lub zapewnienie kwalifikowanej pomocy medycznej, a w miarę możliwości udzielenie lub zapewnienie innego rodzaju pomocy, w tym poinformowanie o dalszym toku postępowania w tej sprawie i przysługujących prawach;
- usunięcie osób postronnych z miejsca zdarzenia i niedopuszczenie do wkraczania na to miejsce osób nieupoważnionych, aby zapobiec zniszczeniu śladów i dowodów, a także powstaniu zbiegowiska;
- sprawne działanie na miejscu interwencji zmierzające do ograniczenia czasu interwencji do niezbędnego minimum, by nie dopuścić do wystąpienia realnej możliwości pojawienia się członków rodziny lub popleczników sprawcy i utrudniania lub uniemożliwiania przez nich czynności;
- zabezpieczenie miejsca zdarzenia w niezbędnym zakresie do czasu przybycia grupy operacyjno-procesowej, jeżeli sprawca nie został ustalony, a na miejscu popełnienia czynu zabronionego mogły powstać ślady i dowody, z jednoczesnym zwróceniem się do dyżurnego o przysłanie tego rodzaju grupy zadaniowej, w celu wykonania niezbędnych czynności z zakresu kryminalistyki;
- zapewnienie należytego regulaminowego własnego wyglądu i zachowania, z uwagi na wysokie prawdopodobieństwo filmowania lub nagrywania w inny sposób czynności przez obywateli albo dziennikarzy;
- przekazanie miejsca zdarzenia i złożenie relacji z dokonanych ustaleń i wykonanych czynności przybyłemu na miejsce interwencji kierownikowi grupy operacyjno-procesowej, przełożonemu lub prokuratorowi.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami regulującymi pełnienie przez policjantów służby patrolowej czynności interwencyjne policjantów w miejscach publicznych mają na celu⁴⁵ przeciwdziałanie popełnianiu przestępstw lub wykroczeń, a w szczególności:

- zapobieganie wszelkim zachowaniom mogącym stanowić zagrożenie dla bezpieczeństwa osób i mienia lub naruszającym porządek publiczny,
- zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń,
- prowadzenie działań profilaktycznych w niezbędnym zakresie.

⁴⁵ Zarządzenie nr 768 Komendanta Głównego Policji z dnia 14 sierpnia 2007 r. w sprawie form i metod wykonywania zadań przez policjantów pełniących służbę patrolową (Dz. Urz. KGP z 2018 r. poz. 108).

Z uwagi na tzw. publiczne działanie policjantów (w miejscu pozwalającym na obserwację, filmowanie, fotografowanie lub utrwalanie czynności policyjnych przez obywateli albo przedstawicieli mass mediów⁴⁶ w inny sposób), policjanci powinni postępować w sposób zapewniający sprawność, zdecydowanie i skuteczność, polepszając przez to swoje bezpieczeństwo oraz pozytywną opinię o Policji w oczach społeczeństwa. Należy pamiętać, że efekty tak realizowanej „kontroli” społecznej mogą być przedmiotem analizy, dyskusji i oceniania pracy poszczególnych policjantów oraz całej Policji nie tylko w programach i audycjach środków przekazu publicznego, ale również przez ich przełożonych lub na spotkaniach obywateli. Ujawnione ewentualne błędy i potknięcia policjantów będą wymagały wyjaśnienia i reakcji ze strony przełożonych, a także podjęcia działań zapobiegających ich wystąpieniu w przyszłości.

W pracy policyjnej realizacja interwencji w miejscach publicznych wiąże się wielokrotnie z koniecznością podjęcia i prowadzenia działań pościgowych przez Policję.

Obowiązujące przepisy prawne definiują **pościg policyjny** jako działania prowadzone na ustalonym lub prawdopodobnym kierunku ucieczki osoby ściganej, zmierzające do jej zatrzymania. Natomiast **osoba ścigana** to według tych przepisów osoba:

- 1) co do której zachodzą przesłanki do jej zatrzymania w trybie art. 15 ust. 1 pkt 2, 2a i 3, art. 15 ust. 3 oraz art. 15a ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, a inne środki okazały się bezcelowe lub nieskuteczne,
- 2) skazana, tymczasowo aresztowana, zatrzymana lub z zaburzeniami psychicznymi, która zbiegła z miejsca prawnej izolacji, konwoju lub doprowadzenia,
- 3) poszukiwana, o której mowa w art. 14 ust. 1 pkt 2 ustawy o Policji⁴⁷.

W świetle powyższych regulacji prawnych pościg policyjny należy rozumieć jako zespół działań Policji prowadzonych na ustalonym lub prawdopodobnym kierunku ucieczki osoby, która z mocy przepisów prawnych podlega ujęciu i zatrzymaniu w celu zapewnienia jej prawnej izolacji (gdyż przebywanie tego rodzaju osób na wolności powoduje zagrożenie dla innych osób lub bezpieczeństwa i porządku publicznego).

Pościg policyjny prowadzony jest głównie w formie interwencji policyjnej, a niekiedy akcji policyjnej. Może przerodzić się w prowadzone w formie akcji lub operacji policyjnej **zorganizowane działania pościgowe** definiowane jako zespół przedsięwzięć związanych z realizacją pościgu, prowadzonych w formie posterunku kontrolno-blokadowego, rozpoznania, działań blokadowych, działań kamuflowanych, patrolowania lub przeszukania terenu. Ponadto obowiązujące w analizowanym zakresie przepisy prawne wyróżniają **pościg transgraniczny** określony jako pościg lub zorganizowane działania pościgowe prowadzone w trybie art. 41 Konwencji Wykonawczej z dnia 19 czerwca 1990 r. do Układu z Schengen z dnia 14 czerwca 1985 r.⁴⁸ (zwanej dalej „KSW”)⁴⁹.

Należy stwierdzić, że działania **pościgowe i zorganizowane działania pościgowe łączy ich zasadniczy cel**, tj. zmierzanie do zatrzymania osoby (osób) wymagającej z prawnego punktu widzenia pochwylenia (fizycznego ujęcia) i izolacji. Przy czym zatrzymanie należy rozumieć szeroko, czyli nie tylko jako fizyczne obezwładnienie osoby (jej ujęcie, pochwylenie), ale również jako krótkotrwałe pozbawienie jej, zgodnie z obowiązującym prawem, wolności i innych praw obywatelskich przez ustawowo uprawniony

⁴⁶ Warunki tych czynności w odniesieniu do przedstawicieli mass mediów określa zarządzenie nr 1204 Komendanta Głównego Policji z dnia 12 listopada 2007 r. w sprawie form i metod działalności prasowo-informacyjnej w Policji (Dz. Urz. z 2018 r. poz. 90).

⁴⁷ Zarządzenie nr 45 Komendanta Głównego Policji z dnia 21 czerwca 2018 r. w sprawie organizowania i prowadzenia przez Policję działań pościgowych (Dz. Urz. KGP poz. 75), § 2 pkt 1–2.

⁴⁸ Dz. Urz. UE L 239 z 22 września 2000 r., str. 19, z późn. zm.

⁴⁹ Zarządzenie KGP nr 45/2018, § 2 pkt 3–4.

organ. Zatrzymaniu podlegają osoby, które popełniły przestępstwo lub wykroczenie i podjęły ucieczkę z miejsca takiego czynu, aby uniknąć odpowiedzialności karnej lub osoby, które z innych względów ukrywają się przed wymiarem sprawiedliwości albo zbiegły z miejsca prawnej izolacji, konwoju lub doprowadzenia (są poszukiwane przez odpowiednie instytucje i organy listami gończymi lub w inny prawnie określony sposób).

Warunkiem efektywnego i prawidłowo przeprowadzonego pościgu jest wypracowanie przez policjanta prawidłowej taktyki pościgu w sytuacji podjęcia decyzji o jego realizacji. W przypadku pościgu krajowego jego podjęcie następuje:

- 1) z inicjatywy policjanta, który:
 - a) widzi osobę ściganą,
 - b) uzyskał informację o prawdopodobnym kierunku ucieczki osoby ściganej,
 - c) bezpośrednio po zaistniałym zdarzeniu ustalił prawdopodobny kierunek ucieczki osoby ściganej;
- 2) na polecenie kierownika jednostki organizacyjnej Policji, wyznaczonego przez niego policjanta albo dyżurnego jednostki organizacyjnej Policji⁵⁰.

Jeżeli policjant podjął pościg krajowy z własnej inicjatywy, ma obowiązek niezwłocznego powiadomienia właściwego dyżurnego jednostki organizacyjnej Policji (właściwego ze względu na obszar objęty pościgiem) w szczególności o:

- 1) podjęciu pościgu i jego przyczynie;
- 2) danych umożliwiających identyfikację osoby ściganej;
- 3) środkach transportu i szybkości ich przemieszczania się, w przypadku gdy osoba ścigana z nich korzysta;
- 4) użyciu pojazdu służbowego jako pojazdu uprzywilejowanego w ruchu drogowym;
- 5) kierunku ucieczki osoby ściganej i punktach orientacyjnych;
- 6) marce, rodzaju, kolorze, numerze rejestracyjnym pojazdu służbowego, a w przypadku pojazdu oznakowanego również o numerze taktycznym;
- 7) czynnościach zmierzających do zatrzymania osoby ściganej lub miejscu jej ukrycia⁵¹.

Ważnie jest również, aby w przypadku prowadzenia pościgu za dwiema lub więcej osobami ściganymi, w pierwszej kolejności dążyć do zatrzymania osoby ściganej, która:

- 1) swoim zachowaniem bezpośrednio zagraża życiu lub zdrowiu ludzkiemu;
- 2) posiada broń palną lub inne niebezpieczne narzędzia;
- 3) posiada przedmioty pochodzące z przestępstwa;
- 4) znajduje się najbliżej policjanta⁵².

Z doświadczeń pracy policyjnej wynika konieczność przestrzegania zasad bezpieczeństwa, które warunkują prawidłowość wykonywanych czynności. Z tych względów zabrania się podejmowania pościgu przez jednego policjanta, z wyjątkiem pościgu obserwacyjnego realizowanego w sposób niejawny. Wskazane jest, aby przy podejmowaniu pościgu grupy osób, liczba policjantów przewyższała liczbę osób ściganych co najmniej o jeden.

Wiele pościgów policyjnych jest prowadzonych z wykorzystaniem pojazdu służbowego. W takiej sytuacji należy pamiętać, aby w procesie podejmowania decyzji o rozpoczęciu pościgu za osobami uciekającym pojazdami i w czasie jej realizacji, mając na uwadze skuteczność i bezpieczeństwo prowadzonego pościgu, policjant powinien w szczególności uwzględnić:

- natężenie ruchu drogowego, rodzaj i możliwości techniczne ściganego pojazdu, porę dnia, warunki drogowe, atmosferyczne i topograficzne,

⁵⁰ Tamże, § 5.

⁵¹ Tamże, § 3.

⁵² Tamże, § 9.

- rodzaj i stan techniczny wykorzystywanego pojazdu służbowego, wyposażenie i uzbrojenie patrolu, możliwość uzyskania wsparcia,
- ryzyko (prawdopodobieństwo) związane z osiągnięciem celów pościgu (zatrzymanie ściganych osób lub osoby).

Policjant w czasie realizacji pościgu bezpośredniego przy wykorzystaniu pojazdu służbowego jest obowiązany:

- 1) dążyć do utrzymania kontaktu wzrokowego z pojazdem, którym poruszają się osoby ścigane;
- 2) współpracować z innymi policjantami w celu zatrzymania ściganego pojazdu;
- 3) przekazywać na bieżąco dyżurnemu jednostki Policji informacje niezbędne do zorganizowania wsparcia, wystawienia posterunków blokadowych, skierowania grupy policjantów do prowadzenia pościgu równoległego;
- 4) rozważyć wykorzystanie pojazdu służbowego jako śpb do zatrzymania ściganego pojazdu;
- 5) ocenić zasadność i celowość użycia lub wykorzystania broni palnej, uwzględniając przede wszystkim podstawy prawne dopuszczające użycie broni w pościgu;
- 6) kontynuować pościg, nie podejmując próby wyprzedzania i blokowania pojazdu osób ściganych do czasu, aż znajdą się one w sytuacji, gdy dalsza ucieczka nie będzie możliwa;
- 7) dokonać zatrzymania pojazdu i osób ściganych w dogodnej sytuacji.

W sytuacji prowadzenia pościgu z wykorzystaniem pojazdu służbowego za podejrzanym o popełnienie przestępstwa, obowiązujące przepisy prawne zalecają, aby zatrzymanie pojazdu, którym porusza się taka osoba, nastąpiło przy:

- 1) wykorzystaniu naturalnych warunków ruchu drogowego, np. sygnalizacji świetlnej wstrzymującej ruch drogowy, zamkniętych zapór przed przejazdami kolejowymi, ograniczeń spowodowanych robotami drogowymi, zatorów drogowych („korków”);
- 2) zastosowaniu podstępów, np. pozorowanej kontroli drogowej lub blokady kamuflowanej⁵³.

Następnie z chwilą zatrzymania ściganego pojazdu, w którym znajduje się podejrzany, policjanci powinni uniemożliwić mu kontynuowanie jazdy poprzez zablokowanie tego pojazdu służbowym środkiem transportu w następujący sposób:

- 1) usytuować służbowy środek transportu tak, aby stanowił jednocześnie osłonę dla policjantów;
- 2) włączyć w służbowym środku transportu sygnały świetlne pojazdu uprzywilejowanego, a sygnały dźwiękowe jedynie wtedy, gdy nie utrudni to komunikacji wzajemnej policjantów oraz porozumiewania się z osobami znajdującymi się w zatrzymanym pojeździe;
- 3) prowadzić dalsze czynności związane z zatrzymaniem podejrzanych przy włączonych i skierowanych na pojazd zatrzymywany światłach drogowych służbowego środka transportu, celem wykorzystania wobec podejrzanych efektu olśnienia, jeżeli nie stworzy to niebezpieczeństwa dla innych uczestników ruchu drogowego⁵⁴.

W skład zespołu (grupy) pościgowego, w tym również posługującego się pojazdem, należy w miarę możliwości włączyć przewodnika z psem służbowym⁵⁵.

Omawiając kwestię realizacji pościgu w ramach interwencji policyjnej, należy zauważyć, że w formie interwencji może być prowadzony przez policjantów pościg transgraniczny. Może on być również prowadzony jako zorganizowane działania pościgowe w formie akcji lub operacji policyjnej. Zakres i sposób jego realizacji określają przepisy prawa międzynarodowego i postanowienia umów oraz

⁵³ Wytyczne nr 1 Komendanta Głównego Policji z dnia 20 kwietnia 2005 r. w sprawie ochrony bezpieczeństwa osobistego policjantów oraz osób postronnych podczas zatrzymywania osób poruszających się pojazdami (Dz. Urz. KGP Nr 10, poz. 68), § 16.

⁵⁴ Tamże, § 17.

⁵⁵ Podstawę użycia psa służbowego w pościgu stanowi art. 21 ustawy o śpb i broni palnej.

porozumień międzynarodowych, jeżeli z ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską umowy międzynarodowej wynika bezpośrednie stosowanie tych przepisów. A do jego realizacji stosuje się przepisy dotyczące prowadzenia pościgu krajowego lub zorganizowanych działań pościgowych w zakresie i trybie określonym w art. 41 KWS⁵⁶. Podstawy, zakres i sposób prowadzenia pościgu transgranicznego jest określony w umowach międzynarodowych, których stroną jest Rzeczpospolita Polska oraz porozumieniach wykonawczych do tych umów. Warunkiem rozpoczęcia i prowadzenia pościgu transgranicznego jest stwierdzenie popełnienia co najmniej jednego z przestępstw, o których mowa w art. 41 ust. 4 KWS. Są one określone jako przestępstwa stanowiące podstawę do ekstradycji, zagrożone według prawa obu umawiających się stron karą pozbawienia wolności o maksymalnym wymiarze co najmniej jednego roku lub karą surowszą albo czynu, wobec sprawców których można orzec środek zabezpieczający w takim samym wymiarze, o ile umowy międzynarodowe, których stroną jest Rzeczpospolita Polska nie określają inaczej. Status funkcjonariuszy prowadzących pościg transgraniczny (prawa i obowiązki) określa art. 41 KWS⁵⁷.

W myśl obowiązujących przepisów prawnych policjant odstępuje od podjęcia pościgu, a podjęty pościg przerywa w przypadku, gdy zachodzi konieczność udzielenia pomocy osobie, której życiu i zdrowiu zagraża bezpośrednio niebezpieczeństwo i gdy nie może spowodować udzielenia tej pomocy przez osoby trzecie. W dalszej kolejności policjant powiadamia dyżurnego jednostki organizacyjnej Policji właściwej dla miejsca wykonywania tej czynności o odstąpieniu od podjęcia pościgu lub przerwaniu go i przekazuje informacje umożliwiające podjęcie zorganizowanych działań pościgowych⁵⁸. Mimo przerwania lub zaprzestania pościgu lub zorganizowanych działań pościgowych realizowane są czynności operacyjno-rozpoznawcze, procesowe oraz, w przypadku nieujęcia osoby ściganej, poszukiwania w trybie i na zasadach określonych odpowiednio w przepisach w sprawie metod i form wykonywania przez Policję czynności operacyjno-rozpoznawczych oraz Kodeksie postępowania karnego⁵⁹.

6.3. Interwencje w lokalach użyteczności społecznej i innych podobnych miejscach

Lokal użyteczności społecznej (publicznej) jest to obiekt, teren lub budynek dostępny ogółowi społeczeństwa w określonych godzinach lub porze dnia albo roku, spełniający funkcje: kulturalno-rozrywkową, oświatową, naukową, administracyjną, usługowo-handlową, żywienia zbiorowego itp. To miejsce, do którego może wstąpić każdy bez ograniczeń, tj. sklep, kawiarnia, biblioteka, bądź za okazaniem karty wstępu (zaproszenia, karnetu, biletu itp.), np. kino, teatr, hala sportowa.

Podstawą faktyczną interwencji w lokalach użyteczności społecznej jest zgłoszenie przez obywateli lub stwierdzenie przez policjantów zdarzeń będących naruszeniem porządku lub spokoju publicznego. Są to zazwyczaj bójkki, pobicia, naruszenia nietykalności cielesnej, znieważania oraz przestępstwa i wykroczenia przeciwko mieniu. Realizacja zadań interwencyjnych w związku z takimi zdarzeniami wymaga stosowania ogólnych zasad przeprowadzania interwencji policyjnych. Policjanci, dokonując wyboru taktyki, powinni uwzględnić konieczność zapewnienia bezpieczeństwa i skuteczności oraz potrzebę udzielenia pomocy osobom, które odniosły obrażenia. Szczególne znaczenie w stosowanej taktyce ma przybycie policjantów do lokalu, wybór miejsca wykonania czynności interwencyjnych oraz rozmowa

⁵⁶ Zarządzenie nr 45/2018 KGP, § 2 ust. 4 i § 27.

⁵⁷ Tamże, § 27–29.

⁵⁸ Tamże, § 7.

⁵⁹ Tamże, § 4.

z osobą zgłaszającą zaistnienie zdarzenia. Podczas przeprowadzania interwencji w lokalach gastronomicznych, bankach i obiektach sportowych wskazane jest stosowanie odpowiedniej taktyki działania, przejawiającej się dyskrecją przybycia oraz dobozem bezpiecznego miejsca wykonywania czynności. Najlepszym postępowaniem pozwalającym zachować zalecane w takich sytuacjach wymogi byłoby, gdyby policjanci, po nawiązaniu kontaktu telefonicznego z obsługą obiektu, weszli do lokalu drzwiami innymi niż frontowe, a po potwierdzeniu wstępnych informacji o zaistniałym zdarzeniu poprosili osobę będącą przedstawicielem właściciela lub dysponenta obiektu o udostępnienie wolnego pomieszczenia do przeprowadzenia niezbędnych czynności. Sprawcę zdarzenia lub strony konfliktu należy z pomocą osób z obsługi lub personelu obiektu dyskretnie zaprosić do wskazanego pomieszczenia, posługując się pretekstem (np. potrzebą wyjaśnienia rachunku, spotkaniem z jakąś osobą) i bez zakłóceń przeprowadzić interwencję. Pomieszczenie takie powinno być niedostępne dla osób trzecich. Brak przestrzegania reguł może spowodować przyłączenie się innych klientów do uczestników zajścia i podjęcie ataku na policjantów. Podobnie też może skończyć się wchodzenie policjantów w tzw. tłum (np. na dyskotekach, imprezach sportowych).

Interwencje w lokalach użyteczności społecznej zajmowanych przez organy władzy i administracji państwowej, prokuraturę, sąd itp., wymagają szczególnego traktowania ze względu na konieczność zachowania nie tylko szeroko rozumianego bezpieczeństwa, ale i powagi dla tych urzędów.

Interweniując w lokalu użyteczności społecznej, policjanci po przybyciu na miejsce powinni przede wszystkim wykonać podstawowe etapy interwencji oraz:

- nawiązać kontakt (np. telefoniczny) z osobami z obsługi lub zarządzającymi obiektem, przed pojawieniem się na miejscu interwencji;
- starać się wejść do obiektu drzwiami od zaplecza;
- jeśli to możliwe, nie przeprowadzać interwencji w głównych salach konsumpcyjnych, usługowych czy holach, aby nie wzbudzać zainteresowania;
- ustalić liczbę i role osób znajdujących się w pomieszczeniach, po czym wylegitymować je i rozpytać na okoliczność zdarzenia objętego interwencją.

Swoistą odmianą interwencji w lokalach użyteczności społecznej są interwencje w środkach komunikacji publicznej oraz obiektach chronionych przez specjalistyczne formacje ochronne (SUFO) z uwagi na ich ograniczoną dostępność dla ogółu obywateli, tj. po spełnieniu określonych wymogów (np. posiadanie biletu, potrzeba skorzystania z usługi) oraz stosowania się do określonych regulaminów.

6.4. Interwencje w środkach komunikacji publicznej

Przyczyną podejmowania i przeprowadzania interwencji policyjnych w środkach komunikacji publicznej są zdarzenia będące naruszeniem obowiązującego prawa lub zasad współżycia społecznego, mające miejsce wewnątrz środków komunikacji zbiorowej realizowanej przez podmioty świadczące usługi z zakresu przewozu osób i rzeczy na rzecz każdego obywatela. Niezależnie od źródła uzyskania informacji o takim zdarzeniu (np. zgłoszenie obywatela, bezpośrednie stwierdzenia przez policjanta) policjanci powinni kierować się zasadą zakazującą czynności interwencyjnych w środkach komunikacji publicznej będących w „ruchu” (w czasie jazdy). Decyduje o tym argument zapewnienia bezpieczeństwa nie tylko policjantom i osobom objętych interwencją, ale i licznym osobom postronnym, znajdującym się wewnątrz takiego pojazdu. Sprawca, działając w desperacji, może rzucić się na policjanta albo wypaść z nim przez okno lub drzwi pojazdu. Może też włączyć hamulec bezpieczeństwa w jadącym z dużą

prędkością pociągu i w wyniku tego przewrócić innych pasażerów, by w zamieszaniu uciec. Ponadto mała powierzchnia tych pojazdów nie pozwala na swobodne przemieszczanie się osób lub wykonywanie złożonych czynności związanych z zachowaniem trójkąta bezpieczeństwa, ewentualnym użyciem lub wykorzystaniem niektórych śpb⁶⁰.

Zatem w celu zapewnienia bezpieczeństwa oraz skuteczności działań interwencyjnych należy w możliwie dyskretny sposób nawiązać kontakt z osobą kierującą danym środkiem komunikacji publicznej i uzgodnić z nią ustronne miejsce zatrzymania pojazdu, dogodnie do wykonania takich czynności (np. mało ruchliwa ulica, plac, zajezdnia tramwajowa, a w przypadku autobusu przejazd do komisariatu lub komendy). Wyjątkiem od tego zakazu jest konieczność przeciwdziałania bezpośredniemu zagrożeniu dla życia lub zdrowia ludzkiego albo mienia, w sytuacji pojawienia się pilnej potrzeby takiego działania (np. konieczność zatrzymania poszukiwanego listem gończym niebezpiecznego przestępcy, który może być uzbrojony w broń palną lub inne niebezpieczne przedmioty).

Jeśli nie jest możliwe zatrzymanie pojazdu, w sytuacji wystąpienia potrzeby niezwłocznych działań należy nie pozwolić sprawcy na przebywanie blisko okien lub drzwi pojazdu, kierującego pojazdem lub urzędników służących do prowadzenia lub zatrzymywania pojazdu. Obezwładnioną osobę najlepiej posadzić tyłem do kierunku jazdy z dala od okien lub drzwi, a jeśli to możliwe odseparować od innych osób bądź umieścić w oddzielnym przedziale (np. w pociągu, samolocie). Po przybyciu do planowanego miejsca lub punktu podróży, osobę ujętą (zatrzymaną) wyprowadzić po opuszczeniu pojazdu przez inne osoby. Należy wylegitymować i rozpytać pozostałych uczestników zdarzenia, określić termin stawienia się przez nich w jednostce organizacyjnej Policji w celu wykonania dalszych czynności w tej sprawie, zabezpieczyć dowody i ślady. Można poprosić dyżurnego o wysłanie innych policjantów do punktu docelowego podróży, gdzie wykonają czynności interwencyjne po zatrzymaniu się określonego pojazdu.

6.5. Interwencje w lokalach chronionych przez SUFO

W obowiązujących przepisach prawnych specjalistyczne uzbrojone formacje ochronne (SUFO) są definiowane jako wewnętrzne służby ochrony oraz przedsiębiorcy, którzy uzyskali koncesje na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie usług ochrony osób i mienia, posiadających broń na podstawie świadectwa broni, o którym mowa w art. 29 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji (Dz. U. z 2017 r. poz. 1839 oraz z 2018 r. poz. 106, 138, 651 i 730), zwanej dalej „ustawą o broni i amunicji”⁶¹. Działalność tych formacji podlega nadzorowi sprawowanemu przez Komendanta Głównego Policji, z wyłączeniem kompetencji nadzorczych Ministra Obrony Narodowej i Komendanta Głównego Straży Granicznej, w zakresie:

- 1) zasad i sposobów realizacji zadań ochrony osób i mienia;
- 2) sposobów użycia przez pracowników tych formacji śpb lub broni palnej;
- 3) posiadania przez pracowników ochrony niezbędnych kwalifikacji⁶².

Nadzór ten polega na:

- 1) kontroli organizacji i zasad działania, uzbrojenia, wyposażenia oraz współpracy z innymi formacjami i służbami;
- 2) kontroli zgodności aktualnego stanu ochrony jednostki z planem ochrony;

⁶⁰ W. Jakubiak, W. Świątkowski, *Wybrane problemy taktyki interwencji policyjnych*, s. 74.

⁶¹ Ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia (Dz. U. z 2018 r. poz. 2142, z późn. zm.), art. 2 pkt 7.

⁶² Tamże, art. 43 ust. 1, art. 44 i 44a.

- 3) wstępie na teren obszarów i obiektów, a także innych miejsc, w których jest prowadzona ochrona, oraz żądaniu wyjaśnień i udostępniania bądź wglądu w dokumentację ochronną;
- 4) wstępie na teren siedziby przedsiębiorcy prowadzącego działalność w zakresie ochrony osób i mienia, w takich dniach i godzinach, w jakich jest prowadzona lub powinna być prowadzona działalność;
- 5) wydawaniu pisemnych zaleceń mających na celu usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości i dostosowanie działalności specjalistycznej uzbrojonej formacji ochronnej do przepisów prawa⁶³.

Zakres i sposób realizacji przez Komendanta Głównego Policji nadzoru nad SUFO regulują przepisy rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 27 kwietnia 2012 r. w sprawie szczegółowych zasad wydawania upoważnień do kontroli oraz trybu wykonywania czynności nadzoru Komendanta Głównego Policji nad działalnością specjalistycznych uzbrojonych formacji ochronnych⁶⁴. Przepisy te wymagają m.in., aby kontrolę taką realizowali policjanci w obecności przedsiębiorcy, który uzyskał koncesję na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie usług ochrony osób i mienia, posiadającego pozwolenie na broń na okaziciela, albo przedsiębiorcy, który powołał wewnętrzną służbę ochrony, definiowaną jako uzbrojone i umundurowane zespoły pracowników przedsiębiorców lub jednostek organizacyjnych, powołane do ich ochrony, albo kierownika jednostki, w której utworzono taką służbę, lub osób przez nich upoważnionych⁶⁵. Funkcjonariusze Policji, przystępując do realizacji czynności związanych ze sprawowanym nadzorem Komendanta Głównego Policji nad SUFO, powinni okazać legitymację służbową i pisemne upoważnienie wykonywania tych czynności⁶⁶.

Przepisy nakładają obowiązek usuwania stwierdzonych w ramach sprawowanego nadzoru i w terminie określonym w zaleceniu naruszeń przepisów prawa i nieprawidłowości na:

- 1) kierownika jednostki, w skład której wchodzi obszary, obiekty i urządzenia podlegające obowiązkowej ochronie;
- 2) osobę działającą w imieniu lub interesie przedsiębiorcy, który uzyskał koncesję na wykonywanie działalności gospodarczej w zakresie ochrony osób i mienia, posiadającego świadectwo broni;
- 3) kierownika jednostki, w której utworzono wewnętrzną służbę ochrony⁶⁷.

Omówione regulacje prawne stanowią podstawę do określenia specyfiki interwencji policyjnych realizowanych w obiektach, urządzeniach, miejscach i obszarach chronionych przez określone formacje SUFO. Główne odrębności takich interwencji to:

- 1) obowiązek policjantów przystępujących do tego rodzaju interwencji niezwłocznego poinformowania o zamiarze jej przeprowadzenia przedsiębiorcy, który uzyskał koncesję na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie usług ochrony osób i mienia albo przedsiębiorcy, który powołał wewnętrzną służbę ochrony;
- 2) wykonywanie niezbędnych czynności interwencyjnych w obecności ww. osób, reprezentujących podmioty prowadzące działalność gospodarczą w zakresie usług ochrony osób i mienia, jeżeli bezpośrednio zagrożenie ważnych dla społeczeństwa dóbr nie dotyczy życia lub zdrowia osób albo mienia w istotnych rozmiarach – od tej zasady mogą oczywiście wystąpić wyjątki związane z charakterem zdarzenia oraz rolą pracowników lub przedsiębiorców jednostek SUFO (np. występowanie konfliktu z właścicielem lub innym podmiotem posiadającym prawa do chronionego obiektu, urządzeń, miejsca lub obszaru bądź wystąpienie uzasadnionego podejrzenia udziału w popełnieniu określonego przestępstwa lub wykroczenia pracowników lub przedsiębiorców jednostek SUFO);
- 3) pozostałe czynności i taktyka interwencji powinny być realizowane w sposób przyjęty dla miejsca interwencji, rodzaju zdarzenia i występującego w nim zagrożenia oraz kategorii objętych nią osób.

⁶³ Tamże, art. 43 ust. 2.

⁶⁴ Dz. U. z 2012 r. poz. 557.

⁶⁵ Tamże, § 6.

⁶⁶ Tamże, § 10 ust. 1.

⁶⁷ Ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia, art. 43 ust. 3.

BIBLIOGRAFIA

Literatura

- Bednarek W., Stocki Z., *Służba zewnętrzna – zasady, formy i koordynacja służby prewencyjnej. Wybrane zagadnienia*, Warszawa 1974.
- Dyduch L., *Postępowanie policjantów z bronią palną przydzieloną do celów służbowych*, CSP, Legionowo 2014.
- Dyduch L., *Środki przymusu bezpośredniego, ich posiadanie, użycie i wykorzystanie przez policjantów*, CSP, Legionowo 2016.
- Jakubiak W., Świątkowski W., *Wybrane problemy taktyki interwencji policyjnych*, CSP, Legionowo 2002.
- Janicki P., *Organizacja służby i kierowanie. Podstawowe pojęcia*, Szkoła Policji w Słupsku, Słupsk 1999.
- Leksykon policyjny*, red. prof. E. Pływaczewski, G. Kędzierska, WSPol, Szczytno 2001.
- Łągoda K., Częścik R., *Vademecum interwencji policyjnych*, WSPol, Szczytno 2012.
- Mały słownik języka polskiego*, red. S. Skorupka, Warszawa 1969.
- McNamee D., *Oszacowanie ryzyka w audycie wewnętrznym i zarządzaniu*, Fundacja Rozwoju Rachunkowości w Polsce, Warszawa 2004.
- Penc J., *Systemowe zarządzanie organizacją*, WSPol, Szczytno 2007.
- Uniwersalny słownik języka polskiego*, red. S. Dubisz, tom IV, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2003.
- Wierny Z., *Interwencje funkcjonariuszy MO*, Warszawa 1972.
- Weryński E., Wiśniewski M., *Zasady, taktyka i technika przeprowadzania interwencji. Materiały pomocnicze*, Słupsk 2001.

Akty prawne

- Konwencja wykonawcza z 19 czerwca 1990 r. do Układu z Schengen z dnia 14 czerwca 1985 r. między Rządami Państw Unii Gospodarczej Beneluksu, Republiki Federalnej Niemiec oraz Republiki Francuskiej w sprawie stopniowego znoszenia kontroli na wspólnych granicach (Dz. Urz. UE L 239 z 22 września 2000 r., str. 19, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2019 r. poz. 821).
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2019 r. poz. 161, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2018 r. poz. 1600, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia (Dz. U. z 2018 r. poz. 2142, z późn. zm.).
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. Nr 209, poz. 1245).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 września 2015 r. w sprawie postępowania przy wykonywaniu niektórych uprawnień policjantów (Dz. U. poz. 1565) – na podstawie art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2018 r. o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw przedmiotowe rozporządzenie obowiązuje w zakresie niezmiennym przez tę ustawę, mimo uznania za uchylone.

Zarządzenie nr 805 KGP z dnia 31 grudnia 2003 r. w sprawie zasad etyki zawodowej policjanta (Dz. Urz. KGP z 2004 r. Nr 1, poz. 3).

Zarządzenie nr 768 Komendanta Głównego Policji z dnia 14 sierpnia 2007 r. w sprawie metod i form wykonywania zadań przez policjantów pełniących służbę patrolową (Dz. Urz. KGP z 2018 r. poz. 108).

Zarządzenie nr 1204 Komendanta Głównego Policji z dnia 12 listopada 2007 r. w sprawie form i metod działalności prasowo-informacyjnej w Policji (Dz. Urz. KGP z 2018 r. poz. 90).

Zarządzenie nr 764 Komendanta Głównego Policji z dnia 4 czerwca 2010 r. zmieniające zarządzenie w sprawie form i metod wykonywania zadań przez policjantów pełniących służbę patrolową oraz koordynacji działań o charakterze prewencyjnym (Dz. Urz. KGP Nr 7, poz. 21).

Zarządzenie nr 23 Komendanta Głównego Policji z dnia 24 września 2014 r. w sprawie metod i form przygotowania i realizacji działań Policji w związku ze zdarzeniami kryzysowymi (Dz. Urz. KGP z 2014 r. poz. 65, z późn. zm.).

Zarządzenie nr 24 Komendanta Głównego Policji z dnia 21 lipca 2015 r. w sprawie zasad przyznawania i użytkowania broni palnej przez policjantów (Dz. Urz. KGP poz. 57, z późn. zm.).

Decyzja nr 165 Komendanta Głównego Policji z dnia 25 lipca 2017 r. w sprawie funkcjonowania Krajowego Systemu Informacyjnego Policji (Dz. Urz. KGP poz. 51).

Wytyczne nr 1 Komendanta Głównego Policji z dnia 20 kwietnia 2005 r. w sprawie ochrony bezpieczeństwa osobistego policjantów oraz osób postronnych podczas zatrzymywania osób poruszających się pojazdami (Dz. Urz. KGP Nr 10, poz. 68).

Wytyczne nr 2 Komendanta Głównego Policji z dnia 26 czerwca 2007 r. w sprawie zasad ewidencjonowania, wypełniania oraz przechowywania notatników służbowych (Dz. Urz. KGP Nr 13, poz. 104).

Wytyczne nr 2 Komendanta Głównego Policji z dnia 7 grudnia 2011 r. w sprawie sposobu postępowania policjantów podczas realizacji procedury „Niebieskie Karty” (Dz. Urz. KGP Nr 10, poz. 77).

Pismo Idz. Dc – 877/688/2009 Pierwszego Zastępcy Komendanta Głównego Policji z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie podejmowania i przeprowadzania interwencji wobec osób wykazujących w zachowaniu zaburzenia czynności psychicznych.

Netografia:

<http://www.ferma.eu/>, *Standard zarządzania ryzykiem*, 2003.

<http://www.aids.info.pl/>

WYKAZ TYTUŁÓW WYDAWANYCH W SERII „MATERIAŁY DYDAKTYCZNE”

2009 r.

1. **M. Pilaciński**, *Materiały szkoleniowe dotyczące podstaw wiedzy z zakresu technologii oświetleniowej*
2. **ZTO CSP**, *Skrypt dla słuchaczy kursu specjalistycznego dla policjantów służby kryminalnej w komórkach techniki operacyjnej z zakresu prowadzenia obserwacji pieszej (poufne)*
3. **M. Pokrzywa**, *Wybrane aspekty prowadzenia postępowań przygotowawczych w sprawach o uprowadzenie małoletniego określonych w art. 211 k.k.*
4. **T. Maczuga**, *Taktyka i techniki interwencji. Zestaw zadań dla słuchaczy szkolenia zawodowego podstawowego*
5. **A. Grygutis, P. Sobiech, A. Wilisowski**, *Prowadzenie działań pościgowych przez Policję (SP w Katowicach)*
6. **P. Sielecki, P. Sobiech, D. Pluta**, *Broń palna (SP w Katowicach)*
7. **S. Liszkiewicz**, *Przeszukanie i czynności zbliżone do przeszukania*

2010 r.

8. **P. Górnik, J. Kaleta**, *Postępowanie mandatowe za wykroczenia skarbowe (SP w Katowicach)*
9. **J. Sterczewski, K. Fojcik**, *Strzelba gładkolufowa SDASS Imperator kal. 12/76 – wyd. II (SP w Katowicach)*
10. **S. Korecki**, *Postępowanie w sprawach nieletnich – cz. II (SP w Katowicach)*
11. **R. Maj, J. Zając**, *Zasady wypełniania meldunku informacyjnego*
12. **M. Bondel**, *Ogumienie. Podstawowe zagadnienia*
13. **H. Purzyńska**, *Sprawdzanie osób, pojazdów, dokumentów, rzeczy w KSIP. Ćwiczenia dla słuchaczy*
14. **A. Lazur (red.)**, *Kazusy z prawa karnego materialnego. Suplement – rozwiązania kasusów*
15. **W. Radecki, M. Śrubka**, *Przyjęcie informacji o przestępstwie i przesłuchanie świadka*
16. **D. Boruszewski, R. Kobryś**, *Kontrola transportu drogowego. Pojazdy nienormatywne – szczegółowe regulacje prawne (stan prawny na 31.01.2010 r.)*
17. **J. Misiak**, *Wykonywanie poleceń uprawnionych organów oraz udzielanie pomocy i asysty*
18. **W. Łabuz**, *Przeszukanie osoby, pomieszczeń i rzeczy*
19. **R. Maj, J. Zając (red.)**, *Poszukiwanie osób i rzeczy oraz ujawnienia sprawców przestępstw w ramach wybranych czynności operacyjno-rozpoznawczych i administracyjno-porzędkowych*
20. **D. Baj, T. Fęcki, T. Grochowski, W. Halicki**, *Część szczególna prawa karnego materialnego i prawa wykroczeń*
21. **R. Kobryś, A. Sałkowska**, *Zatrzymanie pojazdu do kontroli. Zakres podstawowy*
22. **P. Górnik**, *Podstawy prawne funkcjonowania oraz zadania straży gminnych (SP w Katowicach)*
23. **W. Jasińska, V. Grudzień**, *Postępowanie nakazowe a wnioski oskarżyciela o skazanie bez przeprowadzania rozprawy (SP w Katowicach)*
24. **A. Lazur**, *Przepisy karne wybranych ustaw szczególnych*
25. **J. Wróbel, A. Chechelski**, *Współdziałanie Policji z wybranymi podmiotami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo i porządek publiczny (SP w Katowicach)*
26. **T. Stechnij, P. Wąsiel**, *Szkolenie strzeleckie – zbiór podstawowych materiałów pomocniczych dla słuchaczy szkolenia zawodowego podstawowego (SP w Katowicach)*
27. **M. Szlauer**, *Zjawisko przemocy domowej wobec kobiet (SP w Katowicach)*
28. **A. Kłosek, J. Wróbel**, *Obowiązki policjanta pełniącego służbę w PDOZ (SP w Katowicach)*
29. **A. Kłosek, W. Kreihs**, *Udzielanie informacji środkom masowego przekazu (SP w Katowicach)*

30. **T. Sibiela**, *Sprawdzenie i weryfikacja numeru identyfikacyjnego pojazdu podczas kontroli drogowej* (SP w Katowicach)
31. **A. Cichy, T. Mreńca**, *Prawne aspekty bezpieczeństwa w sieci internetowej (wybrane zagadnienia)*. (SP w Katowicach)
32. **K. Bodzioch, D. Poważa**, *Postawy, stereotypy, wiedza i doświadczenie policjantów dzielnicowych na temat ofiar przemocy domowej na podstawie badań własnych* (SP w Katowicach)
33. **T. Maczuga, M. Milewski, W. Brzozowski**, *Wybrane elementy taktyki zatrzymania osób w pomieszczeniach*
34. **E. Ciborowska, T. Fęcki, E. Jakimiuk, D. Korolczuk**, *Część ogólna prawa karnego materialnego i prawa wykroczeń oraz elementy wstępu do prawoznawstwa*
35. **A. Dubińska-Donder, R. Idzikowski, M. Lis-Walewska**, *Wykonywanie czynności w sprawach o wykroczenia*

2011 r.

36. **R. Maj, J. Zając**, *Przestępstwa komputerowe*
37. **L. Dyduch**, *Policja a straż gminna (miejska) – realizacja uprawnień oraz stosowanie przez strażników gminnych (miejskich) środków przymusu bezpośredniego i broni palnej bojowej*
38. **R. Kobryś, R. Kuchar**, *Zasady ogólne stosowania urzędów organizacji i bezpieczeństwa ruchu drogowego. Wyciąg z przepisów*
39. **M. Bogusz, I. Bogusz**, *Ogłędziny miejsca zdarzenia złożone pod względem organizacyjnym*
40. **A. Dyrda**, *Kontrola operacyjna. Wyciąg z aktów prawnych*
41. **T. Maczuga**, *Taktyka i techniki interwencji – zbiór materiałów szkoleniowych policji francuskiej*
42. **B. Kiliszek, W. Woźny**, *Rola i zadania dowódcy nieetatowej grupy rozpoznania minersko-pirotechnicznego na miejscu zdarzenia (poufne)*
43. **D. Szymanik**, *Badania techniczne pojazdów*
44. **L. Dyduch**, *Przygotowanie i dyslokacja służby patrolowej*
45. **R. Doliński, A. Gierak, J. Orłowski**, *Fotoradary*
46. **L. Dyduch**, *Wybrane przepisy prawne regulujące pracę spottersa*
47. **R. Socha, B. Kaczmarczyk**, *Wyspecjalizowane instytucje realizujące zadania na rzecz bezpieczeństwa. Cz. I – Formacje uzbrojone właściwe w sprawach bezpieczeństwa publicznego*
48. **G. Perz**, *Zasady zachowania się policjantów*
49. **R. Maj, J. Zając**, *Zasady wypełniania meldunku informacyjnego. Wydanie zaktualizowane i uzupełnione*
50. **J. Misiak**, *Przestępstwo a wykroczenie. Analiza porównawcza*
51. **Ł. Długolecki**, *Nowoczesne systemy nawigacyjne wykorzystywane w służbie patrolowej na wodach*
52. **J. Przasnyski, R. Rozenek**, *Bezpieczeństwo i zagrożenia podczas pokonywania zakrętów na drodze*
53. **K. Bakalarczyk-Burakowska, P. Haraś, R. Lewandowski**, *Ustalenie sprawców przestępstw popełnianych za pośrednictwem Internetu*
54. **M. Wziątek, A. Przybylik**, *Tresura psów służbowych. Ćwiczenia obrończe*
55. **W. Różycki**, *Podstawowe zabiegi resuscytacji wobec tonących*
56. **K. Bakalarczyk-Burakowska, P. Haraś, R. Lewandowski**, *Cyberprzemoc*
57. **M. Król**, *Konwoje i doprowadzenia osób*
58. **K. Szczerbaty, K. Mikosza, T. Midro**, *Chemiczne środki obездwładniające stosowane przez polską Policję. Część I*
59. **G. Wiorowski, K. Lubryczyński**, *Tresura psów służbowych. Tropienie śladów ludzkich*
60. **L. Dyduch**, *Taktyka interwencji wobec wybranych kategorii osób*

2012 r.

61. **A. Walasek**, *Tresura psów służbowych. Postuśzerstwo ogólne*
62. **K. Bakalarczyk-Burakowska, P. Haraś, R. Lewandowski**, *Praktyczne wykorzystanie Systemu Poszukiwawczego Policji*
63. **Ł. Szwejkowski**, *Przestępstwa z nienawiści. Wybrane zagadnienia*
64. **Z. Mikulski**, *Motocyklowa asysta honorowa*

65. **A. Cholewski**, *Sposoby sprawdzania obiektów pod względem bezpieczeństwa minersko-pirotechnicznego*
66. **G. Leśniak, J. Kuźmiński, A. Wiśniewski**, *Kształtowanie ogólnej sprawności fizycznej w kontekście działań interwencyjnych funkcjonariuszy Policji*
67. **I. Kordas**, *Praktyczne aspekty pracy operacyjnej Policji. Tabele pomocnicze i założenia do ćwiczeń*
68. **A. Przekaziński, R. Szczech**, *Czas pracy kierowników*
69. **K. Bakalarczyk-Burakowska, P. Haraś, R. Lewandowski**, *Kazusy dotyczące zagadnień informatycznych*
70. **G. Perz, L. Dyduch**, *Wybrane akty prawne do realizacji zajęć dydaktycznych z zakresu prewencji na szkoleniu zawodowym podstawowym*
71. **D. Golicki, H. Kowalik**, *Budowa i działanie broni palnej krótkiej. Pytania i odpowiedzi*
72. **M. Prokopczyk, R. Ośka, M. Hańczuk**, *Tresura psów służbowych. Wyszukiwanie zapachów materiałów wybuchowych*
73. **M. Zbrzeźny, P. Mroczkowski, M. Bocian**, *Bezpieczeństwo podczas hamowania awaryjnego*
74. **M. Zbrzeźny, P. Mroczkowski, M. Bocian**, *Pozycja kierującego za kierownicą*
75. **D. Baj, D. Bober**, *Kary i środki karne na gruncie Kodeksu karnego i Kodeksu wykroczeń*
76. **D. Cyma-Końska**, *Interwencja policyjna wobec przemocy w rodzinie*
77. **K. Szczербaty, K. Mikosza, T. Midro**, *Chemiczne środki obezwładniające stosowane przez polską Policję. Część II*
78. **D. Chodziński**, *Pranie pieniędzy jako jedna z form działania zorganizowanych grup przestępczych*
79. **A. Rybicka-Nowek**, *Wybrane zagadnienia z zakresu praw człowieka. Poradnik dla nauczyciela policyjnego*
80. **J. Konieczny, B. Hajdacki**, *Pistolety maszynowe wykorzystywane w Policji*
81. **A. Walasek**, *Tresura psów służbowych. Psy do wyszukiwania zapachów narkotyków*
82. **S. Ronowicz, I. Bogusz, D. Śledziwski, W. Weremko**, *Podstawowe wiadomości z fotografii kryminalistycznej*

2013 r.

83. **M. Pilaciński, R. Szczech, D. Szymanik**, *Układy kierownicze pojazdów*
84. **I. Bogusz, M. Bogusz**, *Technika kryminalistyczna – ślady biologiczne*
85. **D. Bober, D. Baj**, *Odpowiedzialność dyscyplinarna policjanta*
86. **R. Kobryś**, *Potrącenie pieszego – wybrane zagadnienia z zakresu rekonstrukcji wypadku drogowego*
87. **Ł. Szwejkowski**, *Korupcja – wybrane zagadnienia*
88. **G. Jankowski**, *Etyka zawodowa policjanta w aspekcie wybranych przymiotów osobowych*
89. **M. Zbrzeźny, P. Mroczkowski, D. Kulikowski**, *Kierowanie ruchem drogowym*
90. **K. Mikosza**, *Rola i zadania Policji w zwalczaniu terroryzmu*
91. **R. Socha, M. Karpeta**, *Dziecko jako ofiara przemocy*
92. **D. Cyma-Końska**, *Zatrzymanie osoby jako środek przymusu*
93. **R. Maj**, *Poszukiwanie osób zaginionych oraz postępowanie w przypadku ujawnienia osoby o nieustalonej tożsamości*
94. **M. Śrubka**, *Karnoprocesowe aspekty zabezpieczenia mienia*
95. **M. Lis-Walewska, A. Mańko-Czajka**, *Środki oddziaływania wychowawczego stosowane wobec sprawcy wykroczenia*
96. **B. Krzemiń**, *Resuscytacja krążeniowo-oddechowa (Basic Life Support – BLS)*
97. **A. Pawłowski, J. Pośpiech**, *Podstawy interwencji policyjnych ze szczególnym uwzględnieniem zasad podejmowania czynności wobec osób z zaburzeniami psychicznymi oraz nosicieli wirusa HIV*
98. **K. Zalewski**, *Zdarzenia zakłócające prawidłowy przebieg służby w PDOZ*
99. **G. Perz**, *Wybrane zagadnienia historii Policji*
100. **D. Szymanik**, *Oświetlenie nowoczesnych samochodów a bezpieczeństwo jazdy w warunkach nocnych*
101. **G. Winnicki**, *Zacięcia broni palnej krótkiej*

- 102. K. Zaranek**, *Oględziny pojazdu jednośladowego na przykładzie motocykla Honda CBX 750*
- 103. D. Śledziwski**, *Dowód osobisty – zabezpieczenia stwierdzające autentyczność dokumentu*
- 104. I. Bogusz**, *Dokumentacja fotograficzna z oględzin miejsca zdarzenia z uwzględnieniem makrofotografii i fotografii w świetle UV*
- 105. W. Nienałtowski, R. Nienałtowski**, *Administracyjno-prawne aspekty wydawania pozwoleń na broń palną*
- 106. S. Hołoweńko, Z. Jagielski, R. Szczech**, *Technika kierowania samochodem*
- 107. D. Baj, D. Bober, J. Golał**, *Wybrane przestępstwa przeciwko mieniu – w świetle aktualnego orzecznictwa*
- 108. G. Perz, L. Dyduch**, *Wybrane akty prawne do realizacji zajęć dydaktycznych z zakresu prewencji szkolenia podstawowego zawodowego (stan prawny na 3.12.2013 r.)*
- 109. M. Śrubka**, *Przesłuchanie świadka w procesie karnym*

2014 r.

- 110. M. Walczuk, M. Bogusz, I. Bogusz**, *Ślady biologiczne – analiza mechanizmu powstawania plam krwi i możliwości jej wykorzystania w procesie wykrywczym*
- 111. M. Łojek, J. Setniewska**, *Wybrane akty wykonawcze z zakresu kontroli ruchu drogowego*
- 112. P. Kreczmański, P. Pińczuk**, *Tresura psów służbowych. Szkolenie psów tropiących*
- 113. M. Śrubka, B. Waszkiewicz**, *Postępowanie sprawdzające i postępowanie w niezbędnym zakresie (art. 307 i 308 kpk)*
- 114. D. Boruszewski, M. Jackowski, S. Hołoweńko**, *Wymagane dokumenty podczas wykonywania przewozu drogowego*
- 115. A. Rybicka, K. Winnicka**, *Legitymowanie osób transeksualnych*
- 116. L. Dyduch, K. Świerczewski, W. Biedrzycki**, *Użycie lub wykorzystanie środków przymusu bezpośredniego przez policjantów*
- 117. A. Idzikowski**, *Szkolenie strzeleckie. Bezpieczeństwo – charakterystyka zagadnienia*
- 118. A. Mańko-Czajka**, *Postępowanie przyspieszone w sprawach o wykroczenia*
- 119. D. Cyma-Końska**, *Zatrzymanie osoby jako środek przymusu (wydanie II)*
- 120. K. Bakalarczyk-Burakowska, R. Lewandowski, T. Siemianowski**, *Krajowy System Informacyjny Policji w teorii i praktyce. Ćwiczenia*
- 121. S. Klimaszewski**, *Wybrane elementy postępowania w sprawach nieletnich – część I*
- 122. M. Śrubka, B. Waszkiewicz**, *Świadek wykroczenia*
- 123. S. Ronowicz**, *Fotografia kryminalistyczna. Przewodnik do prac praktycznych*
- 124. W. Biedrzycki, K. Świerczewski**, *Charakterystyka funkcjonowania dzielnicowego w Policji*
- 125. R. Nienałtowski**, *Wybrane przestępstwa i wykroczenia dotyczące broni palnej i amunicji*
- 126. W. Weremko**, *Dokumentacja uzupełniająca z oględzin miejsca zdarzenia. Szkice i plany*
- 127. D. Baj, D. Bober, J. Golał**, *Wybrane przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu – w świetle aktualnego orzecznictwa*

2015 r.

- 128. M. Śrubka, D. Korolczuk, A. Przybylik**, *Policjant jako oskarżyciel publiczny w sprawach o wykroczenia*
- 129. P. Chelber, P. Winnicki**, *Podstawy tęczności w Policji*
- 130. K. Bakalarczyk-Burakowska, R. Lewandowski, T. Siemianowski**, *Przygotowanie policjanta do wykorzystania przez Policję drobku prawnego Schengen*
- 131. M. Śmiałek**, *Subkultury młodzieżowe w Polsce – wybrane zagadnienia*
- 132. J. Misiak, J. Golał**, *Karne i administracyjne aspekty wprowadzenia do obrotu paliwa niespełniającego norm jakościowych. Wpływ wadliwego jakościowo paliwa na środowisko naturalne*
- 133. R. Lewandowski, T. Siemianowski**, *Zastrzeżenie dokumentów tożsamości – System Dokumenty Zastrzeżone*

- 134. M. Komosiński, A. Pawłowski, C. Suszyński**, *Zasady przyjmowania, przekazywania i zwalniania osób umieszczonych w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia*
- 135. R. Rozenek**, *Wideorejestratory PolCam i Videorapid 2. Obsługa urządzeń*
- 136. L. Dyduch**, *Bezpieczeństwo w czasie realizacji czynności i działań policyjnych*
- 137. I. Bogusz, M. Bogusz**, *Ślady kryminalistyczne – dla słuchaczy szkolenia zawodowego podstawowego*
- 138. A. Czekaj, R. Grabski**, *Obserwacja jako metoda pracy operacyjnej (poufne)*
- 139. R. Grabski, A. Czekaj**, *Błędy występujące w obserwacji (poufne)*
- 140. G. Sadowski, Z. Herbuś**, *Sposoby radzenia sobie ze stresem podczas prowadzenia obserwacji (poufne)*
- 141. D. Baj, D. Bober, J. Golał**, *Wybrane przestępstwa przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego w świetle aktualnego orzecznictwa*
- 142. R. Rozenek, J. Przasnyski, M. Gemza**, *Kwalifikacja zdarzeń drogowych oraz polecenia i sygnały wydawane przez policjanta na miejscu zdarzenia drogowego*
- 143. M. Śrubka**, *Formy popełnienia przestępstwa*
- 144. R. Idzikowski**, *Analiza wykroczenia z art. 86 i 87 kw*
- 145. J. Golał**, *Wybrane przestępstwa przeciwko wymiarowi sprawiedliwości i wiarygodności dokumentów – z przykładami aktualnego orzecznictwa*
- 146. M. Jackowski**, *Procedury postępowania policjanta przy wypadku z udziałem pojazdu przewożącego żywe zwierzęta*
- 147. D. Cyma-Końska, R. Wójcik**, *Kontrola osobista a przeszukanie*
- 148. L. Dyduch**, *Znaczenie odprawy do służby prewencyjnej*
- 149. A. Twardo**, *Przyjmowanie i pobyt osób doprowadzonych do izb wytrzeźwień*

2016 r.

- 150. R. Kobryś, R. Kuchar, J. Kozłowski**, *Zasady ogólne stosowania urządzeń organizacji i bezpieczeństwa ruchu drogowego. Wyciąg z przepisów, wydanie II poprawione*
- 151. Ł. Wilczak, W. Kucyk**, *Ogniowy sposób inicjowania wybuchu*
- 152. A. Krajewska, D. Baj, R. Wróblewski**, *Immunitet dyplomatyczny – historia, zakres, obowiązywanie na gruncie prawa karnego i prawa wykroczeń*
- 153a. G. Perz, L. Dyduch**, *Wybrane akty prawne do realizacji zajęć dydaktycznych w zakresie służby prewencyjnej Policji. Część I*
- 153b. G. Perz, L. Dyduch**, *Wybrane akty prawne do realizacji zajęć dydaktycznych w zakresie służby prewencyjnej Policji. Część II*
- 154. A. Twardo**, *Policyjne izby dziecka – zarys problematyki*
- 155. K. Świerczewski**, *Wybrane zagadnienia dotyczące zatrzymania osób przez Policję*

2017 r.

- 156. K. Bakalarczyk-Burakowska**, *Ochrona praw autorskich materiałów publikowanych w Internecie*
- 157a. G. Perz, L. Dyduch**, *Wybrane akty prawne do realizacji zajęć dydaktycznych w zakresie służby prewencyjnej Policji. Część I. Wydanie II uzupełnione*
- 157b. G. Perz, L. Dyduch**, *Wybrane akty prawne do realizacji zajęć dydaktycznych w zakresie służby prewencyjnej Policji. Część II. Wydanie II uzupełnione*
- 158. E. Jakimiuk**, *Wybrane akty prawne z zakresu wstępu do prawoznawstwa oraz prawa karnego materialnego i prawa wykroczeń*
- 159. E. Jakimiuk**, *Wybrane akty prawne z zakresu przepisów karnych ustaw szczególnych*
- 160. L. Dyduch**, *Korzystanie przez policjantów z pomocy określonych prawnie podmiotów podczas wykonywania obowiązków służbowych*
- 161. R. Idzikowski**, *Instytucja świadka w procesie karnym*

- 162. E. Jakimiuk**, *Wybrane akty prawne z zakresu prawa karnego i procesowego*
- 163. E. Jakimiuk**, *Wybrane akty prawne z zakresu wykonywania poleceń uprawnionych organów oraz udzielania pomocy i asysty*
- 164. E. Jakimiuk**, *Wybrane akty prawne z zakresu procesowego prawa wykroczeń*
- 165. W. Weremko**, *Dowód osobisty „wzór 2015” – zabezpieczenia* (opublikowane tylko w wersji elektronicznej)
- 166. M. Lis-Walewska, J. Golał**, *Wybrane wykroczenia i przestępstwa popełniane na wodach i terenach przyrodnych*
- 167. T. Midro**, *Bezpieczeństwo imprez masowych*

2018 r.

- 168. M. Śmiałek**, *Mediacja w sprawach nieletnich (wybrane zagadnienia)*
- 169. M. Wawryn**, *Doprowadzenie osoby do wytrzeźwienia – uprawnienia i obowiązki policjanta*
- 170. J. Misiak, K. Smolarek**, *Wybrane aspekty instytucji świadka incognito*
- 171. K. Rejmer**, *Urowadzenie dla okupu – rys ogólny i aspekty prawne*
- 172. D. Golicki**, *Budowa i działanie broni palnej długiej. Pytania i odpowiedzi*
- 173. Z. Mikulski**, *Rodzaje i sposoby oznaczeń umożliwiających identyfikację pojazdu*
- 174. E. Jakimiuk**, *Część szczególna materialnego prawa wykroczeń – przewodnik i ćwiczenia*
- 175. L. Dyduch**, *Wybrane aspekty taktyki interwencji policyjnych – cz. I. Bezpieczeństwo*
- 176. R. Nienałowski**, *Organizacja i zasady funkcjonowania Przyjaznego Pokoju Przestuchañ Dzieci*
- 177. E. Jakimiuk**, *Elementy wstępu do prawnawstwa oraz część prawa karnego materialnego i prawa wykroczeń – przewodnik i ćwiczenia*
- 178. D. Chęsy, L. Dyduch**, *Żebractwo jako zjawisko patologii społecznej*
- 179. M. Wysocka**, *Ustawowe znamiona wybranych wykroczeń przeciwko mieniu – tablice poglądowe z komentarzem*

2019 r.

- 180. K. Świerczewski**, *Wybrane zagadnienia dotyczące doprowadzeń osób przez Policję – przepisy prawne*
- 181. J. Kuźmiński**, *Współdziałanie patrolu dwuosobowego podczas zatrzymania niebezpiecznej osoby poruszającej się pojazdem. Wybrane przepisy prawne*
- 182. K. Puławska, M. Komosiński**, *Zasadność legitymowania osób*
- 183. M. Lis-Walewska**, *Pouczenie oraz mandat karny jako środki prawne reakcji na wykroczenia*
- 184. C. Suszyński**, *Taktyka realizacji pościgów policyjnych*